

קונטרס
בעניני ל"ג בעומר
ובשבח רשב"י

משיעורי מורינו הגאון
רבי יוסף עבי חשין שליט"א

כתבי התלמידים

©

כל הזכויות שמורות

-פנימי-

השיעורים היו למראה עיני הרב

להארות והערות ניתן לשלוח

9995753@gmail.com

ניתן להשיג את הקונטרס

בטל': 0527637112

בשעות הערב

תוכן הענינים

שיעור מורינו שליט"א ל"ג בעומר תשפ"א

שיעור מורינו הגאון רבי יוסף צבי חשין שליט"א

אלו נעשה 'יחד' - חיבור. ודבר זה נעשה בבחי' דכר ונוקבא, וכדכתיב (בראשית ד, ב) זכר ונקבה בראם וגו' ויקרא שמם אדם. וכזה העולם יוצא ממציאיות של תוהו לקיום, כדכתיב לא תוהו בראה לשבת יצרה'. וכיון שתיקון העולם ע"י 'לשבת יצרה' מוציא מהתוהו, י"ל דקיום זה נעשה בב' ענינים, האחד פרו ורבו כפשוטו, והשני ע"י התורה, וכדאמרינן בסנהדרין (צז.) "תנא דבי אליהו, ששת אלפים שנה הוי עלמא, שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח". דנמצא דשנות התורה מפקיע משנות התוהו.

דברי רבינו דלא תוהו בראה מתקיים ע"י העמדת התלמידים

(ב) וזהו עומק כוונת רבינו (לקו"מ תנינא תורה ז) שכתב וז"ל, "וכל אדם יכול לקיים זאת, להעמיד תלמידים. כי כששנים מדברים יחד ביראת שמים, אזי כשאחד מאיר לחבירו באיזה דיבור, נחשב חבירו אצלו בחינת תלמיד. ולפעמים נעשה להפך, דהיינו כשאחר כך הוא מקבל מחבירו איזה דיבור, אזי נעשה הוא

דברי הזוהר דישנן ב' עניני מאזנים מאזני צדק ומאזני חיבור כנגד לא תוהו בראה לשבת יצרה

(א) איתא בזוהר (פרשת פקודי דף רנה ע"ב), "סמכין דאתמנון לסטר דרום חד סעדיא"ל וחד סטריא"ל, כל חד וחד על תריסר אלפין ממנן אחרנין, אלין לא אתעדון משולטנהון לעלמין. אלין כולהו ממנן על קיומא דעלמא, אלין אינון דתקלי במתקלא דכורין ונוקבין לאתנסבא דא עם דא, ואלין אקרון מאזנים, על דא כתיב במאזנים לעלות, ולא אינון דכתיב בהו מאזני צדק דקאמרן. כל אינון דשקילין דא עם דא, ולא שקיל דא יתיר מן דא, סלקין ואתחברן כחדא, ואינון חבורא דדכר ונוקבא כחדא, ועל דא במאזנים לעלות" עיי"ש.

הנה כבר הארכנו בכמה דוכתיין, דישנן ב' סוגי מאזנים, יש מאזנים שעיקרם הוא להכריע, וזה 'מאזני צדק' דכל מטרתם להכריע מיהו השולט ועם מי הצדק. אמנם הסוג השני הוא מאזנים של שיווי, דהיינו לחבר בין ב' דברים ולגרום לשלימות, ועי"כ נעשה קיום העולם. וזהו 'במאזנים לעלות המה מהבל יחד', דהיינו באמצעות מאזנים

משאי אפשר עיי"ש. נמצא דאף ב"ש מודו דלצורך קיום העולם חייב דכר ונוקבא.

¹ והנה ביבמות (סא:) תנן, דמצות פו"ר לבי"ש בשני זכרים ולבי"ה בזכר ונקבה. ובגמ' שם אמרינן, דטעמא דבי"ש דילפינן ממשא, דכתיב ביה בני משה גרשום ואליעזר, ובית הלל ילפינן מברייתו של עולם. ובית שמאי אמרי, דשאני ברייתו של עולם דאין דנין אפשר

בבני אדם. היינו שכל אדם מצווה שידבר עם חברו ביראת שמים כדי להכניס דעת בחברו, שזה עיקר ישוב העולם, שיהיה העולם מיושב מבני אדם, היינו מבני דעה, שיודעין את השם יתברך כנ"ל] עכ"ל.

עיקר העמדת תולדות הוא ממין בני אדם ולא בהמות וחיות בדמות אדם

ג) ובמש"כ רבינו "כי העיקר - להעמיד תולדות ממין בני אדם דוקא, ולא מין בהמות וחיות בדמות אדם", ביאור כוונתו י"ל, דהנה כתיב (בראשית ב, ז), "ויהי האדם לנפש חיה". וכתב רש"י, "אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה, אך זו של אדם חיה שבכולן, שנתוסף בו דעה ודיבור" עכ"ל. ונמצא דעיקר שם אדם הוא במה שיש בו דעת ודיבור.

והארכנו במקו"א (פסח תשפ"א) בביאור הדברים ותו"ד, דהנה איתא בסנהדרין (צב.), "א"ר אלעזר, גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות, שנאמר כי אל דעות ה'. וא"ר אלעזר, גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות, שנאמר פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידך" עיי"ש. נמצא דדעה ומקדש² נמצאים בין א"ל והוי"ה והוי"ה ואדני, וכל שמות אלו יחדיו גי' מאזנים. וזה רמוז ב'מאזנים', דהפנימיות היא ז"נ דהיינו זכר ונוקבא, דע"י הזיווג מתקיים "לא תוהו בראה לשבת יצרה", וכן ז"נ גי' 'אל הוי"ה'. והאותיות החיצוניות שבמאזנים מאי"ם גי' 'הוי"ה אדני' ודו"ק³.

בבחינת תלמיד לגבי חברו. וצריך כל אדם ליזהר, להשתדל ולעסוק בזה, כי "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעיה מה, יח), כי צריך כל אחד לעסוק בישובו של עולם, שיהיה העולם ממולא מבני אדם, כמו שכתוב (בראשית א, כח): "ומלאו את הארץ", כי זה עיקר ישוב העולם, כשהעולם ממולא מבני אדם, היינו מבני דעה. כי מי שאין בו דעת, אינו אדם כלל כנ"ל. [היינו כמו שהאדם - מצווה להעמיד בנים בעולם בשביל קיום העולם, כן הוא מצווה להכניס דעת ויראת שמים בבניו ובתלמידים, כי זה עיקר המצווה, שמצווה להעמיד תולדות לקיום העולם, כי העיקר - להעמיד תולדות ממין בני אדם דוקא, ולא מין בהמות וחיות בדמות אדם. על כן כל זמן שאין מאיר הדעת בבני אדם, ואינם יודעים ומרגישים אלקותו יתברך וממשלתו, אינם בכלל בני אדם, מאחר שאין בהם דעת לדעת את ה', שזה עיקר גדר האדם. ועל כן נחשב העולם כתוהו ובהו, ועל זה נאמר: לא תהו בראה לשבת יצרה, כי צריכין ליישב את העולם, שיהיה מיושב העולם מבני אדם דייקא, דהיינו מבני דעה, שיודעין את השם יתברך. וזהו גם כן מצות: "ומלאו את הארץ", שצריכין למלאות את הארץ

² הדביר רומז למה שאמר דוד המלך (שמואל ב, כד, ב), "רוח ה' דיבר בי ומילתו על לשוני".

³ וכן השם של הדעת הוא טוב, וכמש"כ רבי חיים וויטאל ז"ל, דהתקלה בעין הדעת הייתה שהתערב בטוב רע', וכיון שיש רע

² והנה מקדש מורה על הדיבור, דהיה שם 'דביר', ובירושלמי (ברכות פ"ד ה"ה) איתא, למה נקרא שמה דביר שממנה הדיבור יוצא לעולם עיי"ש. דהיינו דמהמקדש יצא הדיבור לכל העולם. וכן

"יחיה דעת"⁷. ומזיווג דדכר ונוקבא יש לבנות 'אדם' שהוא 'מדבר מכח הדעת'⁸.

וכתב רבינו (לקו"מ תורה כט), דעיקר הדיבור היוצא מהדעת הוא ע"י שבח הצדיקים, וז"ל שם, "כי לא כל דיבור נקרא דיבור, כי דיבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא דיבור, בחינת (תהלים יט, ד): "אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם". ועיקר מה שנתקבל הדיבור, הוא מחמת הטוב שיש בו, כי טוב הכל חפצים וכו'. ואיך עושין הטוב בהדיבור. הוא על ידי שלוקחין הדיבור מהדעת, אזי יש בו טוב. אבל כשהדיבור בלא דעת, אזי אין בו טוב וכו'. ולקיים ולרומם את הדעת, הוא על ידי שבח הצדיקים. כשמשבחין ומפאדין את הצדיקים, על ידי זה נתרומם הדעת" עכ"ל.

שייכות רשב"י לנעשה אדם' והוא צלם אלוקים

(ה) ועפ"י הנ"ל י"ל, דהנה 'צלם אלהים' גי' 'מדבר', דכיון דהמאזנים של קיום העולם הוא ע"י הדעת והדיבור וכתבאר, והיינו דכתיב במאזנים לעלות המה מהבל יחד, 'המה' ר"ת ה' מוצאות הפ"ה שזה הדיבור

האדני' דהיינו שכניתייה דזה המלכות. והנה כיון דהאשה היא בחי' הדיבור, ובקידושין (ט: מ) אמרינן, דעשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים והשאר כל העולם, דנמצא דהדיבור שיצא מהאשה הוא פי תשע מהאיש, וכשהוא יוצא מהדעת הרי שזה הדיבור המעולה. ובמקו"א ביארנו, ד'חיה' גי' 'תשע עשרה', שזה תשע מתוך עשרה קבין של שיחה שנטלו הנשים ודו"ק.

⁷ וז"ל שם, "וזה בחינת חשמ"ל - חיות אש ממללות (חגיגה יג:). חיות אש - בחינת חיה אשה, היינו בחינת לשון הקודש" עכ"ל.

⁸ וגדר אדם הוא בחיותו 'מדבר', וכמש"כ רבינו בכמה מקומות (ראה לקו"מ תורה נו, נז, עז) עיי"ש.

ובזוהר הק' עה"פ "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו", מצינו דבר מבהיל, דהיינו לא טוב שיש רק את שם הוי"ה בעולם, ולכן אעשה לו 'עזר כנגדו' דהיינו הוסיף את השם אדני', דהא בקידושין (עא.) אמרינן, דלא כמו שאני נכתב אני נקרא, אני נכתב בשם הוי"ה ונקרא בשם אדני'. וזו בחי' איש ואשה, דאיש בחי' הוי"ה, ואשה בחי' אדני'. דעיקר הדעת הוא באיש, דבנשים אמרינן (שבת לג:): 'נשים דעתן קלה'.⁴ וראיה לדבר ד'עזר' הוא בחי' אדני', דהתרגום עה"פ "אעשה לו עזר כנגדו" תרגם "אעביד ליה סמך לקבליה", ועה"פ (שמות לח, כז) "מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן", תרגם "מאה סמכין למאה ככרין ככרא לסמכא", ונמצא דאדנים זה סמכין, וזהו 'עזר' שהוא שם אדני' לשם הוי"ה הנכתב ולא נקרא.⁵

הדיבור הראוי הוא הדיבור שיוצא מהדעת

(ד) והנה כיון דהאיש הוא כנגד הדעת, והאשה היא כנגד הדיבור⁶, וכ"כ רבינו (לקו"מ תורה יט), דחיה היא ע"ש הדיבור שיוצא מהדעת. והדיבור הראוי הוא זה שיוצא מהדעת, וזהו רצון ה' במה שנאמר "ויקרא שמה אשה כי מאיש לוקחה זאת", דהדיבור הראוי הוא זה שיוצא מהדעת, ואי לאו הכי הוי פטומי מיליה בעלמא, וזהו בחי'

נמצא דאין חיבור אמיתי, אבל הדעת בעצמו הוא טוב, והוא יוצא מהגי' של ר"ת "את השמים ואת הארץ", גי' טו"ב.

⁴ וכן בחי' קוב"ה ושכינתיה, והיינו יחוד תרוייהו כחדא, ואכמ"ל. ⁵ ובזה יש לפרש הנאמר בזמירות לשבת "עזרתו עימי לסמוך את אדני", דהאדנים קרויים סמך וזהו נמי עזרתו, דנמצא דישנן גי' ביטויים לשורש 'עזר'.

⁶ ונראה, דבפסוק אל דעות הוי"ה, נמצא דהשם 'אל' הוא גבוה ביחס להוי"ה, מפני דהשם הוי"ה בשמאל, לעומת המקדש ששם נאמר פעלת הוי"ה מקדש אדני' כוננו ידיך, דשם הוי"ה מצד ימין ושם אדני' מצד שמאל. והקב"ה הוא הוי"ה דהיינו בחי' מ"ה, שהוא

שיוצא מהדעת, ע"כ רמוז ענין המדבר בצלם אלוקים, שזה גופיה יצירת האדם שמוציאה את העולם מתוהו.

והנה על רשב"י נאמר "נעשה אדם נאמר בעבורך", נמצא שהוא ה'צלם אלקים', וראה זה פלא ד'צלם אלקים' במילוי⁹ גי' 'שמעון בן יוחאי'. ופשיטא דרשב"י דיבורו היה מכח הדעת, וזהו שכתב רבינו (לקו"מ תורה כט) וז"ל, "וזה בחינת: 'בתר דשכיב רבי שמעון הוה אמר חד לחבריה: אל תתן את פיך לחטיא את בשרך' (זוהר ויקרא דף עט. קה:), כי רבי שמעון היה קשת הברית וכו', אבל ביומוי דרבי שמעון, הוה אמר חד לחבריה: 'פתח פיך'. כי כשיש תיקון הכללי שהוא קשת הברית, אזי הדיבור מותר" עכ"ל¹⁰.

רשב"י גילה כי גם בעניני תורה שייך שלא יהיה דבר לבטלה

(ו) והנה רשב"י בספר הזוהר, התעסק רבות בדברים מפליגים באיסור ברית המעור, ואין לשער ואין לתאר עד כמה חמור עוון זה, אמנם יותר מכך הוא ברית הלשון, דרשב"י וחבריו הם סמל לתורתו אומנתו, ולא היו מפסיקים אפילו לרגע אחד מתורה, ולא מבעיא בביטול גמור, שזה בחי' 'לבטלה' הידוע, אלא אפילו בתורה גופיה היו מקיימין

כן, וכל אות ותג שבתורה הם גילו כיצד אינה לבטלה, ואין אות אחת מיותרת, וכמש"כ רש"י בשלהי סוטה (מט. ד"ה בטל), דר"ע היה דורש כל קוץ וקוץ, וזה כבוד התורה שאין בה דבר לבטלה¹¹.

סודות אלו מתגלים ע"י קידוש החומר וגופו של האדם

(ז) ויש לבאר, דסודות תורה זו אינם מכח פילפול בעלמא וחכמה יתירא, אלא ככל שהאדם יותר מזוכך ומטהר את גופו, כך הוא זוכה ליותר תורה, וזהו שנאמר "מבשרי אחזה אלוך", דהיינו ע"י זיכוך הבשר יזכה לעוד תורה והשגה ב'קוב"ה' שזה גופיה התורה, ונעשה יותר זוהר ואור. ובזה יש לבאר מאי דאמרינן בחגיגה (יד:), "שיודע להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה, יש נאה דורש ואין נאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, אתה נאה דורש ונאה מקיים וכו'" עיי"ש. ולכאורה קשה, מה שייך בסודות התורה 'נאה מקיים', הרי זה רק חכמה גרידא. [ובפשוטו י"ל, דיודע לקיים התיקונים והיחודים שעושים למעלה]. אמנם נראה דעומק הדברים, ד'נאה מקיים' היינו דמזכך את גופו זיכוך אחר זיכוך, ואזי זוכה ל'נאה דורש' דהיינו להשגות יותר גבוהות ודו"ק.

⁹ ומילוי ה' דאלקים בה"א ולא שאר המילויין, דהרי אנו עוסקים בענין כח המדבר שבאדם, שזה מכח ה' מוצאות הפ"ה ודו"ק.
¹⁰ ואע"פ דהאידנא כולהו לבתר דשכיב רשב"י, מ"מ אם אדם ממית עצמו כרשב"י, ממילא הוא חשוב כחי, ושייך כח המדבר להאיר על האדם. וזהו התורה שחידש 'ספר הזוהר', שעל ידו יכול לקיים 'אירו דבריך' בכל דור ודור. [והנה מובא מבעל התניא, דרשב"י חיבר הרבה ספרים, וכולם נקראו על שם האור, אחד נקרא אור והשני באור והשלישי גוהה, אלא שלא נשאר לנו רק את ד' זוהר, מלשון הכתוב והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע].

¹¹ ורשב"י צוות ככרוכיא ואמר, 'ווי לון לבני עלמא דאינון סתימי לבא אטיימי עינין, כל הבשר חציר, וכל חסדו כציץ השדה אין מנהל לה מכל בניה ילדה, צוחים ככלבין ואמרינן הב הב וכו'" עכ"ל. דהיינו שקוראים את כל סיפורי התורה כסיפורים בעלמא, ועבידין לאורייתא יבשתא. והנה פעמים רבות מצינו בזוהר, דהאי קרא אוקמוה ודרשוה, דהיינו אם תרצה להסתפק בפשט הא לך, אבל וכו', דע לך שיש יותר עומק וכוונה עילאית במקראות אלו, כי בסוד התורה אין סוף ואין קץ לתבונתה.

מחלוקת רש"י והרמב"ן בביאור הפסוק 'קדושים תהיו' אם קאי על עריות או קדש עצמך במותר לך

ח) העולה מהנ"ל, דככל שהאדם יותר קדוש ופרוש, הוא זוכה להשיג מדרגות יותר גבוהות, וכמש"כ המהר"ל (נתיב הפרישות פ"א), שלא זוכים לשם 'קדוש' אלא אם האדם מקדש עצמו במותר לו, שזה התקדשות ב'נוגה' דהיינו בדבר הרשות. וראה עוד ביבמות (כ.).

וביאור הדברים, דהנה כתב רש"י עה"פ (ויקרא יט, ב) "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם". וז"ל, "הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה" עכ"ל. ובפשוטו נראה מדבריו, דהציווי על הקדושה בכאן היא על עניני עריות האסורים מדינא דאורייתא.

והרמב"ן שם העיר אדבריו, "דמדברי התורה כהנים (פרשה א, ב) לא נראה כך, דהתם מייתי בסתמא דפרושים תהיו, וכן שנו שם (שמיני יב, ג) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד שבעליה נקראים פרושים, והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו

או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה, לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וציוה בדבר כללי, שנהיה פרושים מן המותרות ימעט במשגל. כענין שאמרו (ברכות כב.), שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו, ויקדש עצמו מן היין במיעוטו וכו'" עיי"ש בארוכה.

עיקר מלחמת עמלק הוא ב'קדש עצמך במותר לך'

ט) ובביאור דברי רש"י י"ל, דהנה יש אדם שמקיים את המצוות מחמת הציווי שה' ציוה, דהיינו מה שמותר מותר ומה שאסור אסור, אדם כזה לעולם לא יגיע לקדש עצמך במותר לך¹², אבל אדם שמקיים את המצוות ממקום גבוה של קדושה, כי הוא מבין שהוא קדוש, ולא מתאים לאנשים קדושים לעשות כאלו עבירות. אדם זה יזהר בכפל כפלים, וגם דברים שאולי מן הדין מותרים, הוא יאסור על עצמו כדי להתקדש יותר. נמצא דאף רש"י מודה לסברת הרמב"ן, דאינו פורש רק מחמת האיסור, אלא בעיקר משום הקדושה שבדבר.

ועפ"ז נראה לבאר מאי דכתיב (ישעיה יט, א), "משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים וגו'", והנה שם הוי"ה מורה על 'אהבה', דהיינו על המצוות והקדושה של ישראל, נולא כשם אלוקים שמורה על

מותר. וזהו 'המן' דהיינו מיהו ה'המן', זה מי ששואל 'מן התורה מנין', ואם הוא לא מוצא את המקור להדיא, הוא מעלה בדעתו שזה כשר לכתחילה ודו"ק.

¹² ועל דרך הצחות י"ל, דהנה אמרינן בחולין (קלט:), "המן מן התורה מנין", דישנן אנשים ששואלים היכן כתוב שדבר זה וזה אסור בתורה, ואם הם לא מוצאים מקור לכך בהדיא, זה נעשה להם

המה מהבל יחד", העליה והרצון להקדש בקדושה, היא היא המעלה של ישראל.

יא) ודבר זה מצינו בפרט אצל יעקב אבינו, שעליו נאמר "קדשנו קדוש יעקב", וכן תיקנו את ברכת האל הקדוש כנגד יעקב אבינו¹⁵. והנה אמרו חז"ל דיעקב 'לא ראה קרי מימיו', והביאור בזה, דקרי הוא לשון מקרה, ואצל יעקב לא היה שום דבר שהוא מקרה, לא היה ניתוק כלל מקוב"ה, אלא הכל היה מחובר, הוא היה בכרית עם הקב"ה כל רגע ורגע. וכח זה הגיע ממידת האמת של יעקב, וראה זה פלא ד'אמת ליעקב' גי' 'לא ראה קרי מימיו', ולכן קראו הקב"ה ליעקב אל, דהנה כתיב (במדבר כג, יט) "לא איש אל ויכזב", וכזב אין ענינו רק שקר, אלא דבר שמפסיק ועושה את עצמו עראי, ומיטתו של יעקב שלמה, ולכן ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא אלא דנקרא ישראל מומר, ואף אם יחשוב שהתנתק אין צורך בגירות אלא רק בחזרה בתשובה, משום דקיי"ל כר"מ שבין כך ובין כך אתם קרויים בנים (קידושין לו.)¹⁶.

הצמצום דהיינו על האיסורים], וכוונת הפסוק ללמד, דהיכן ההוי"ה רוכב, על 'עב קל' ר"ת קדש עצמך במותר לך¹³. והאר"י הק' ביאר, ד'עב קל' גי' ר"ב, והוי"ה גי' כ"ו שרוכב על ר"ב, וזה הביאור 'רוכב', דהאותיות החיצוניות ר"ב, והפנימיות כ"ו. וזה כל תוכן מלחמת עמלק, להלחם ב'קדש עצמך במותר לך', ו'עמלק' ר"ת קדש עצמך מותר לך.

מבאר דליעקב אבינו לא היה הפסקה מעולם בכרית עם הקב"ה

י) העולה מהאמור, דיש סולם שנקרא 'קדש עצמך במותר לך', ולזה אין קץ ואין תכלית, וכדכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם, קדושתו למעלה מקדושתכם, כי במעלה זו אין סוף, וכל קדושה תהיה קדושה עליונה ממנה¹⁴, אבל ישנו סולם של קדושה כלפי איסורים, דהאדם אינו עושה איסורים לא רק מחמת שזה אסור אלא בעיקר משום שהוא קדוש. וכמו שאמרו (נדה יז.) ישראל קדושים הם ולא משמשין מיטותיהם ביום. זה לא נובע רק מאיסור אלא בעיקר מכח הקדושה. והיינו דכתיב "במאזנים לעלות

ר"ע, אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם. א"ל כדי שניצולו או בהן מדינה של גיהנם. א"ל אדרבה זו שמחייבת לגיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו, ואתם קרוין עבדים, שנאמר כי לי בני ישראל עבדים. אמר לו ר"ע, אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו, וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו, ואנן קרוין בנים, דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם, אמר לו אתם קרויים בנים וקרוין עבדים, בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים, ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים, ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום וכו' עיי"ש. והנה לצערנו בזמן שאנו לא עושין רצונו חוזרת ונעורת קושייתו של אותו רשע. אלא כיון דקיי"ל כר"מ דמ"מ אנו קרויים בנים, א"ש הא נמי. וכמו כן התבאר במקו"א ד'מאיר' גי' יעקב

¹³ ור"ת אלו הם בדוקא למפרע, דהיינו 'עב קל' קדש עצמך, דהיינו תלך אחורה כדי להשמר מהאיסורים, ואח"כ 'עב קל' במותר לך, דהיינו במה שהיה מותר לך להתקדם ולעשות ודו"ק היטב.
¹⁴ ומשו"ה מצינו גבי משה רבינו דהוסיף יום אחד מדעתו (שבת פז. יבמות סב.), דהיינו מכח הדעת שלו הוא הוסיף עוד קדושה למעלה למעלה ודו"ק.
¹⁵ וכעיי"ז מצינו למש"כ המש"ב (סי' קכה סק"ה) בשם ספר היכלות וד"ל, "ברוכים אתם לה' שמים ויורדי מרכבה, אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישים ואומרים "קדוש קדוש קדוש", ולמדו אותם שהיו עניניהם נשואות למרום לבית תפלתם ונשואים עצמם למעלה, כי אין לי הנאה בעולם כאותה שעה שעניניהם נשואות בעיני ועיני בעיניהם, באותה שעה אני אוחד בכסא כבודי בדמות יעקב ומחבקה ומנשקה, ומזכיר זכותם וממהר גאולתם" עכ"ל.
¹⁶ וזוה ביארו בספרים, מדוע אומרים 'צדקת רבי מאיר בעל הנס', דהנה איתא בב"ב (ז.), "וזהו שאלה שאל טורנוסורפוס הרשע את

דאורח צדיקים כאור נוגה, עד כמה שהנוגה מאיר יותר כך מאיר יותר הצדיק, וה'נוגה' היינו המותרות, וככל שיהיה יותר קדש עצמך במותר לך, יאיר יותר הצדיק, וזהו 'אורח' אורח' שזה האור של בינה, ומשם ינק והשפיע רשב"י וחבריו¹⁹.

נמצא דהמעלה הגדולה היא לקיים את המצוות ולהזהר מהעבירות, מחמת זה שהאדם מבין שהוא קדוש, ולקדושים כאלו לא מתאים וראוי לעשות כן, וכמו שנאמר (ויקרא יח, כו) "ושמרתם אתם את חוקותי ואת משפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה", וצ"ב מה הכפילות של 'ושמרתם אתם'. וי"ל, דהתורה מתחננת לבני ישראל רק אתם יכולים לשמור, הגויים לא יכולים להבין זאת, אתם בלבד קדושים. וזהו שנאמר "קדושים תהיו כי קדוש אני הויה אלהיכם", גי' בני ישראל. אני ה' שלכם בלבד. ולכן אני מבקש מכם שתהיו קדושים²⁰.

יד) והנה על רשב"י נאמר 'בוצינא קדישא', הוא קיים בעצמו קדושים תהיו, ובזוהר הק' מצינו בהרבה מקומות, דבאו תלמידיו ושאלו אותו פשט בפסוק, ומיד רשב"י פותח ודורש במקרא זו, "האי קרא אוקמוה אבל וכו'" ואזי

יב) ובזה יבואר דברי התנא (אבות פ"ב משנה ה), "אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד", דהנה חסיד הוא אדם שבא לצאת ידי שמים, ונכנס לפניו משורת הדין¹⁷, ובשלמא אחד שיודע מה אסור ומה מותר, שייך לגביו לומר שהוא מתחסד עם קונו ונכנס לפניו משורת הדין, אמנם ע"ה כיון שלא יודע מה אסור ומותר, לדידיה הרי הוא חייב לעשות את הדבר מן הדין, דהא הו"ל ספיקא דאורייתא וקיי"ל לחומרא, ומה שייך לדידיה מתחסד עם קונו ונכנס לפניו משורת הדין, ולכן אין ע"ה חסיד.

עיקר המעלה בקיום המצוות מחמת ההבנה כי הוא קדוש ולא ראוי לו לעשות עבירה

יג) והנה בזוהר (פרשת תרומה ח"ב דף קסב:) מצינו, דאורייתא בדיוקנא דאדם קאי, והיינו דככל שיש יותר אדם מקודש כך יש יותר תורה. וזהו שמצינו בכמה מקומות בזוהר, דתרי"ג מצוות מכוונים כנגד גוף האדם, דרמ"ח מצוות עשה כנגד אבריו של אדם, ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד גידיו של אדם¹⁸. וכמש"כ רבינו (לקו"מ תורה א) עה"פ (משלי ד, יח) ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, וביאור הדבר,

במאזנים לעלות וגו', 'מאזנים' זה 'מאי-זמן' במזל מאזנים שאין זמן אזי תוקעים בשופר. וזה מש"כ רבינו (לקו"מ תורה ס) בענין שופר, ופתח את התורה שם בלשון, 'פתח רבי שמעון ואמר' ר"ת 'שופר'.

¹⁹ ותורה זו אין לה סוף, וכמו שאמר הבעל שם טוב עה"פ תורת ה' תמימה וגו', היא תמימה עוד לא נגעו בה. וכידוע שגילו להגד"א עה"פ עלו זה בנגב ועליתם את ההר, אלפים מאתים ושישים פירושים, והרמח"ל על הפסוק לעיני כל ישראל, ושבעים תיקונים על המילה בראשית, והמגלה עמוקות רנ"ב אופנים על המילה ואתחנן, ואל"ף פירושים על האות א' זעירא שבויקרא.

²⁰ מצינו דבלעם אמר 'אלוקיהם של אלו שונא זימה', וקשה מה הביאור 'של אלו'. ולהנ"ל א"ש, דעד כמה שהוא 'אלוקיהם של אלו' הבחי' הנ"ל שונא זימה.

אבינו. וזהו שנאמר (תהלים צט, ד) משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, דמה שהצדקה היא במשפט זה מכח יעקב אבינו.

¹⁷ ראה רש"י בחולין (קל: ד"ה כאן).

¹⁸ וכמש"כ הראב"ד בעדיות (פ"ב משנה ט), דהנה כתיב "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה וגו', ודור רביעי ישובו הנה". וקשה, דאמאי תלה בתחילה בשנים, ואח"כ תלה בדורות. וכתב ליישב, דאע"פ שנותן קץ לגלויות ישראל ולשעבוד שלהם בשנים, מ"מ לענין הטובות והנחמות האמורות להם במספר הדורות הוא תולה, לפי שהוא רואה את הדור שהוא זכאי ומתגלגל עמהם עד שמגיע לאותו הדור עיי"ש. וביאור הדברים, דהקלוקול בא מחמת הזמן, ולכן שס"ה מצוות לא תעשה הם כנגד שס"ה ימות השנה, שזה תלוי בזמן, וכלשון הרמב"ם גבי מצוות תקיעת שופר, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, דמחמת הזמן הם שוכחים את האמת, ואילו התיקון תלוי באדם ודו"ק. וזהו "אך הכל בני אדם כזב בני איש

הוא דורשה כמין חומר, ממש בחי' של 'עמדו ואשמעה', כביכול רשב"י לא צריך הכנה הוא מיד מקבל תשובה מלמעלה.

דברי רבינו דהתיקון הכללי לדיבור הוא ע"י שבח הצדיקים

טו) וכמש"כ רבינו (לקו"מ שם) וז"ל, "וזה פירוש: האי גברא דאזל בעי אתתא, ולא קיהבו לה. היינו בחינת "אשה יראת ה'" (משלי לא, ל). היינו מי שפגם בעוונות, וגרם דם נדה לשכינה כנ"ל, שעל ידי זה נחש משיך לה לגבה וכו', ונעשה פירוד בין קודשא בריך הוא ושכינתה. וזהו: ולא קיהבי לה - בחינת 'שאג ישאג על נוהו' כנ"ל. מאי חזא דאזל להיכא דמדלי מינה - היינו כשרוצה לטהר את המלכות מהדמים, הוא הולך אל המדרגה היותר עליונה, היינו תיקון הכללי שהוא למעלה מאשה יראת ה'. בחינת (שמואל ב, כג, ג): "צדיק מושל ביראת אלקים", כי הצדיק שהוא בחינות תיקון הכללי הוא למעלה, והוא מושל ביראת אלקים, שהוא בחינת מלכות, כמו שכתוב (אבות פ"ג משנה ב): 'אלמלא מוראה של מלכות'. וזהו: שקל סכתא דצה לתתא וכו' - סכתא הם יתדות ומסמרות, כמו שפירש רש"י. היינו בחינת דברי תורה, כמו שכתוב (קהלת יב, יא): "דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות". דצה לתתא - היינו בחינת מדרגות התחתונות, כשאין תיקון הכללי, בחינת: בתר דאסתלק רבי

שמעון, שאז הדיבור אסור. וזהו: ולא עאל - היינו שלא היה אפשר אז לדבר דברי תורה כנ"ל. דצה לעלא ועאל - היינו בחינות ביומוי דרבי שמעון, שהוא קשת הברית, שהוא תיקון הכללי, שאז הדיבור מותר. היינו שהראה להם, שאי אפשר לתקן הדיבור כי אם על ידי שבח הצדיקים, שהוא תיקון הכללי להדיבור. והוא הדין כל הדברים אי אפשר לתקן כי אם על ידי תיקון הכללי, כדי להרים את המח שמשם נמשך כל הלבנונית כנ"ל. וזה: האי נמי אתרמיא לה בת מזלה - היינו בחינת המוחין, בחינת 'ונזולים מן לבנון'. היינו שתפס להם לדוגמא את הדיבור, והראה להם, שאי אפשר לתקן כי אם על ידי תיקון הכללי. והראיה, כי בימי רבי שמעון היה הדיבור על תקונו, ובתר דאסתלק נאמר: 'אל תתן את פיך וגו', וזהו: 'דצה לתתא וכו' כנ"ל. וכמו כן כל הדברים, צריך לתקן על ידי תיקון הכללי השייך לו. כגון משא ומתן - על ידי צדקה, וכן כולם צריך לתקן כל דבר על ידי תיקון הכללי השייך לו. וזה מחמת שצריך להרים את המוחין, להמשיך משם לבנונית, לתקן וללבן כל הפגמים, וזה אי אפשר כי אם על ידי תיקון הכללי כנ"ל. וזה בחינת: 'האי נמי אתרמי לה בת מזלה', בחינת: 'ונזולים מן לבנון', מן לבונא דמוחא כנ"ל (משלי י, כ): כס"ף נבח"ד לשוין צדי"ק"עכ"ל.

דעת רבא דכל דלא ילידא אימיה כר"ש לא תיליד והביאור בזה

טז) והנה במכות (יז). איתא, "ותרומת ידך אלו בכורים, אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו, אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל וכו'. אמר רבא, **דילידא אימיה כר"ש תיליד, ואי לא לא תיליד**, ואע"ג דאית להו פירכא וכו'". ופירש רש"י, "כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כר' שמעון" עכ"ל²¹. ובמה שאמרו "ואי לאו לא תיליד" הר"ת עולה גי' **שמעון**²².

והנה דבר זה נורא למתבונן, דרבא דאמר כל דילידא אימיה תיליד כר"ש, ומדוע, כיון שר"ש מוקי קראי אבתריה, כח כזה עצום לר"ש, דכיון שהוא חידש חידוש, זה חייב להתאים בכל התורה כולה, ובזה יש בחי' **זאת התורה אדם וגו'** דזאת התורה שלו, וממילא הוא גורר את כל התורה לשיטתו, פלאי פלאות.

ודבר זה אינו מיוחס רק לר"ש בלבד, אלא לכל אדם ואדם, דהנה ידוע דר"ת ישראל הוא יש שישים ריבוא אותיות לתורה, ולעיל התבאר מהזוהר, דהאי אורייתא בדיוקנא דאדם, והתורה עולה למעלה ומצטיירת בציוור של האדם שלמד אותה. ובזה יש לבאר, דמצינו שישנן פירושים שמיד האדם

מייחס אותם לגאון מסויים, כדוגמת פירוש זה שייך להגר"א וזה להרמח"ל וכדו', דכיון דהם למדו את התורה בצורה מסויימת, ממילא נעשה אורייתא כעין דיוקנא דאדם דידיה²³. ולפי"ז על כל אדם מוטל החיוב לעמול ולדעת מהו ה'זאת התורה אדם' ששייכת אליו באופן מיוחד²⁴.

שייכותו של רשב"י לב' העדים הממונים על קיום העולם

יז) והנה התבאר לעיל מדברי הזוהר, דב' המלאכים **סעדיא** ל **סטריא** ל' הם הממונים על קיומי דעלמא, והם גי' **העדות**, והם עומדים בסטר דרום, וכמו שמצינו גבי ר"ע (יבמות סב:) שהיה העולם שמם והלך ושנה לרבותינו **שבדרום** עי"ש. וכן רבינו (לקו"מ תורה סא) האריך בשבח רשב"י וסיים וכתב וז"ל, **ונאמן רוח מכסה דבר**, דאית ביה רוחא דקיומא, ע"י אמונת חכמים, עי"ז מכסה דבר, בחינת על כפים כיסה אור כנ"ל עכ"ל. והנה **ונאמן רוח מכסה דבר** ר"ת דרום. דסוד החכמה והאור בימין.

מבאר דעיקר העבודה לחבר ולהעלות שם ב"ן לשם מ"ה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה

²⁴ רבינו (לקו"מ תורה ח) ביאר עה"פ (איוב לח, יג) "לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה", דכשהמשיח יבוא הוא ינער את הארץ, ומי שאחוז בצדיק בנקודת היסוד הוא ישרוד ולא יתנער, אבל שאר הרשעים בניעור קטן יאבדו עי"ש. ויש לבאר עוד, דהמשיח שיאחוז בכנפי ארץ היינו בצדדי המילה ארץ גופיה, שהם האותיות א' וצ', שזה רומז ל'צדיק אמת' או ל'צדיק אחד יש לי בעולמי וצדיק שמו', והיכן עומד הצדיק בכנפות הארץ בצדדים, אמנם הרשעים הם כיבכול עומדים במרכז הארץ, וזה האות ר' שבאמצע המילה 'ארץ' הרומזת לרשע. ואזי יתפוס המשיח בכנפי הארץ בצ' וא' שזה גי' הוי"ה אדני', והרשעים ינערו ממנה.

²¹ אמנם הריטב"א שם הקשה, דאמאי אי לא תיליד כר"ש לא תיליד, דהרבה יש להם למטה מר"ש שטוב להם להוליד עי"ש.

²² וכן **לא תלד** עולה גי' **שמעון** פחות אחד, לרמוז שאם זה לא ממש ר"ש לא תלד. והנה כע"ז מצינו דחנה התפללה ונתת לאמתך זרע אנשים, ששקול כמשה ואהרן, וצ"ב הרי לחנה אין כלל ילדים, א"כ למה לה בקשה כזאת גדולה, שתשמח בכל ילד שיולד לה, אלא ע"כ י"ל, דכיון שאין לה ילדים והקב"ה נותן לה במתנה, א"כ למה לא לבקש את הילד הכי מושלם ומעולה שיש, דבתפילה יש לבקש את המקסימום שאפשר.

²³ וזהו **זאת התורה אדם**, לשון אדם הוא לעולם יחידי אין ריבוי באדם, כי כל אדם ואדם צריך להוציא את התורה שלו.

דבא לרמז אותיות 'שבתא' גי' 'שמעון בר יוחאי'²⁶.

במאזנים לעלות וגו' יש ב' עדים ויש לבאר השייכות לרשב"י

יט) והנה בזוהר הק' דלעיל איתא, "אלין כלהו ממנן על קיומא דעלמא, אלין אינון דקיימן בקיומא דאינון דאתנסיבו, דשקלי במתקלא דכורין ונוקבין דא עם דא". דהיינו במאזנים יש קיום העולם. וכבר הזכרנו במקו"א, שבעולם התווה לא היה מתקלא, וכמש"כ בספרא דצניעותא, תנא עד לא הוה מתקלא לא הוה משגיחין אפיין באפיין, ומלכין קדמאין מיתו וארעא אתבטלת, דכיון דלא אשגחין אפיין באפיין לא היה חיבור, ולכן מתו המלכים, אמנם מהמלך הדר לא מתו, משום ד'שם אשתו מהיטבאל' ושם זה עולה גי' 'מ"ה ב"ן'. דהיינו ממלך זה יש חיבור של הוי"ה ואדני'.

והנה 'מאזנים' עולה גי' ב' פעמים 'עד', דהיינו דלצורך קיום העולם צריך ב' עדים, שנאמר (דברים יט, טו) על פי שני עדים וגו' יקום דבר, ויש לעיין מהם ב' עדים אלו, ובעיקר שייכותם כלפי התנא רשב"י.

דברי הזוהר במעלת רשב"י והוא הצדיק יסוד עולם ולשיטתו בדבר ה' שמים נעשו

²⁶ ונקטנו דוקא בלשון ארמי 'בר יוחאי' ולא 'בן יוחאי', והוא עפ"י מאי דמצינו בשבת (קד), דדרשו סדר דא"ת ב"ש אם את בוש וכו' עיי"ש. ונראה דצירוף א"ת ב"ש הוא בלשון ארמית. והנה התבאר ד'נפש' בא"ת ב"ש עולה 'טוב', וכדי להגיע ל'טוב' ביאר לן רבינו, דזה נעשה ע"י 'שבת הצדיקים', והשבת הגדול של הצדיק הוא ב'שבחי רשב"י', והנה 'אתב"ש' גי' 'שמעון בר יוחאי' כנתבאר למעלה, ונמצא הפלא ופלא, ד'נפש באתב"ש טוב', דהיינו ע"י שבת רשב"י נעשה מ'נפש' 'טוב'.

יח) והנה כתיב (שיר השירים ז, ב) "מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן", ודרשו חז"ל (סוכה מט.), אל תיקרי אמן אלא אומן. וביאור הדבר, דהנה כתיב (במדבר כח, ה) ועשירית האיפה סולת למנחה בלולה בשמן כתית רביעית ההין, והנה יש שם הוי"ה במילוי אלפין גי' מ"ה, ושם הוי"ה במילוי ההי"ן גי' ב"ן, והעבודה לעלות את השם ב"ן למ"ה, וזהו דכתיב "בשמן כתית רביעית ההין", 'בשמן' 'שם בן', ו'רביעית ההין' היינו המילוי הרביעי שזה האות ה' האחרונה שבשם הוי"ה שהוא מילוי ב"ן²⁵. ועפ"י יש לבאר, "מה יפו פעמים בת נדיב" דהוא שם הוי"ה במילוי ב"ן, חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן, ודרשו אל תיקרי אמן אלא 'אומן' והוא גי' 'מ"ה ב"ן'.

ועפ"י הנ"ל א"ש לישנא דרבינו 'ולא קיהבו ליה', דהיינו שהקב"ה מחכה לשכינה ושואג על נוהו שהוא בית המקדש, ושם הרי התבאר דיש חיבור של הוי"ה ואדני', וזהו ר"ת 'קיהבו' יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. והנה כיון דביאר רבינו, דהדיבור מתקבל רק כשיוצא מחמת הטוב, שנאמר (משלי יט, ב) גם בלא דעת נפש לא טוב, והנה נפש בא"ת ב"ש עולה טוב. והמתבונן יראה דלא בכדי נאמר א"ת ב"ש [ודאי דהכוונה לסדר זה],

²⁵ והאר"י כתב, דכל אחד מהמילויים עם האותיות עולים עשר אותיות, וכדוגמת מילוי יודין יו"ד ה"י וי"ו ה"י, מלבד המילוי ב"ן דיש תשע אותיות, וביחד עולה שיש ל"ט אותיות, והנה כל אחד כלול מעשר, נמצא שעולים ביחד כמנין 'שמן', וזהו ביאור הפסוק 'ויתן לך האלוקים מטל השמים, דטל כפול עשר גי' 'שמים'. וזהו תוכן עבודת הקודש לחבר את שם אדני' והוי"ה, וכנתבאר לעיל דגדול מקדש שניתן בין ב' אותיות. וזהו אילן אילן במה אברכך, דאילן גי' צ"א, גי' הוי"ה אדני', והוא מבורך שצאציו יהיו כמותו, דהיינו שיהיה חיבור בין הוי"ה לאדני'.

וצדיק יסוד עולם. ביה שעתא נפק קלא מן שמיא ואמר, זכאה חולקך רבי שמעון דקוב"ה גזר למעלה ואת מבטל לתתא, בודאי עלך כתיב רצון יראיו יעשה" עיי"ש.

מקשה אמאי קרינן לעולם 'דבר' הרי הדיבור הוא רק הכי תמצי כדי לברוא אותו

כא) והנה צ"ב טובא במש"כ הזוהר "ואין דבר אלא עולם דכתיב בדבר ה' שמים נעשו וגו'", דאמאי העולם נקרא 'דבר' משום שנאמר בדבר ה' שמים נעשו, וכי אדם שיוצר דבר מסויים עם הידים נקרא למה שיצר 'ידיים', פשוט וברור שלא, דהידיים הם רק היכי תמצי ליצור זאת, וכמו כן לגבי שמים, הקב"ה יצר עם הדיבור את העולם, אבל האם מעתה ואילך יש לקרוא לעולם 'דבר'.

ויש שביארו, דיש הבדל בין מעשה הקב"ה למעשה אדם, אדם שבנה בנין לאחר שגמר לבנותו, כבר אין שייכות בין האדם לבנין, משא"כ במעשה הקב"ה שברא את העולם, א"א לנתק את הקב"ה מהעולם, דהא כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים, וכל רגע ורגע הקב"ה מחייה את העולם, כדכתיב המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית.

אמנם אכתי צ"ב, דהא חזינן במקראות טובא דקוראים לשמים שמים ולא קוראים להם

כ) ונראה לבאר עומק ענין זה, דהנה בזוהר בבראשית (השמטות סי' יז) מצינו, עה"פ וה' אמר המכסה אני מאברהם, דאיתא התם, "יומא חד נפק ר' שמעון וחזא עלמא דחשיך ואפיל ואסתתם נהוריה"²⁷. א"ל רבי אלעזר, תא ונחזי מה בעא קוב"ה למעבד בעלמא. אזלו ואשכחו חד מלאכא דדמי לטורא רברבא, ואפיק תלתין שלהיבין דנורא מפומיה"²⁸. א"ל רבי שמעון מה את בעי למיעבד. א"ל בעינא למחריביה לעלמא בגין דלא שכיחי תלתין זכאין בדרא, דהכי גזר קוב"ה על אברהם, ואברהם היה יהיה, יהיה בגי' תלתין הוו. א"ל רבי שמעון במטו מינך זיל קמי קוב"ה ואימא ליה, בר יוחאי שכיח בעלמא. אזל ההוא מלאכא קמי קוב"ה. א"ל מארי עלמא גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי. א"ל קוב"ה זיל אחריביה לעלמא, ולא תשגח ביה בבר יוחאי. כד אתא, חזייה רבי שמעון למלאכא, א"ל אי לא תיזיל גזירנא עלך דלא תיעול לשמיא, ותהוי באתר דעזא ועזאל. וכד תיעול קמי קוב"ה אימא ליה, ואי לית תלתין זכאין בעלמא ליהוון עשרים, דהכי כתיב לא אעשה בעבור העשרים, ואי לית עשרים להו עשרה, דהכי כתיב לא אשחית בעבור העשרה, אי לית עשרה להוון תריין דאינון אנא וברי, דהכי כתיב על פי שנים עדים יקום דבר, ואין דבר אלא עולם דכתיב בדבר ה' שמים נעשו וגו'. ואי לית תריין, הא אית חד, ואנא הוא, דכתיב

המאיר באל דעות ה'. וכ"כ רבינו (לקו"מ תורה לא) 'נהרדעא' היינו נהורי דעה עיי"ש.
²⁸ וברבינו בחיי בתחילת פרשת בראשית כתב, דאש שייך לחושך, וזהו שנאמר וחושך על פני תהום עיי"ש. וזהו שכתב הזוהר דהיה מוציא שלשים לשונות של אש, דכיון דיש ג' לשונות של חושך, חשיך ואפיל ואסתתם נהוריה, כנגד כל אחד עשרה. וביחס ל"ג בעומר י"ל, דזהו נמי שלשים ושלש, דהיינו ג' לשונות וכל לשון יש בו עשרה לשונות של אש, ורשב"י ממתיק את כל מידת הדין הקשה הנ"ל.

²⁷ ונראה דג' לשונות אלו כנגד 'חכמה בינה ודעת', 'חשיך' כנגד חכמה, שנאמר ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך, ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה, וחכמה נקרא אור, וכמש"כ רבינו (לקו"מ תורה א), השכל הוא אור גדול ומאיר לו בכל דרכיו, כמו שנאמר (קהלת ח, א) חכמת אדם תאיר פניו. 'ואפיל' כנגד בינה, שנאמר לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכון. ו'אסתתם נהוריה' כנגד הדעת, כנכתבאר למעלה דגדולה דעת שנתנה בין ב' אותיות, וזה א"ל והוי"ה, ונאמר אל ה' ויאר לנו, לנו גי' אלוקים. הוי"ה

השגה שהנשמה משגת²⁹, שהגוף גם כן ידע מזאת ההשגה, בבחינת (ישעיה נח, ז): "ומבשרך לא תתעלם" – 'מבשרך' דייקא, שלא תעלים עיניך מלרחם על בשרך, היינו בשר גופך, כי צריכין לרחם מאוד על הגוף לראות לזככו, כדי שיוכל להודיע לו מכל ההארות וההשגות שהנשמה משגת. כי הנשמה של כל אדם היא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאוד, אבל הגוף אינו יודע מהם, על כן צריך כל אדם לרחם מאוד על בשר הגוף, לראות לזכך הגוף, עד שתוכל הנשמה להודיע לו מכל מה שהיא רואה ומשגת תמיד כנ"ל. וכשהגוף הוא בבחינה זו, היא טובה להנשמה, שלפעמים נופלת ממדרגתה. וכשהגוף צח ואור, תוכל הנשמה להתרומם ולחזור למדרגתה על ידי הגוף, היינו, על ידי תענוגי הגוף תוכל לזכור ולעלות לתענוגים שלה, כי מאחר שהגוף גם כן טוב וכשר, אינו נלכד בהתענוגים, ועל כן תוכל הנשמה לחזר על ידי תענוגי הגוף למעלתה, לתענוגים שלה³⁰. וכן גם כן על ידי הרשימות שיש בהגוף, על ידי הארות

'דבר'. ובפרט דאף אי נימא דבכל רגע יש דיבור שמחיייה את העולם, אבל אכתי יש כאן שמים ויש כאן דיבור, וכדוגמא נשמה שיש בגוף האדם, דודאי לולי הנשמה אין חיות לגוף, אבל בכ"ז לא קוראים לגוף נשמה, אלא יש כאן גוף ויש כאן נשמה. וה"נ הכא אע"פ שהדיבור הוא המחיייה את העולם, סו"ס יש כאן עולם, וא"כ מדוע קוראים לעולם 'דבר'.

תפיסת רשב"י בכל דבר בעולם דאזלינן בתר מחשבה וכוונה

(כב) וע"כ נראה, דכאן התחדשה התפיסה המיוחדת של רשב"י, כל אדם תופס שיש כאן עולם והוא מציאות לכשעצמו, ויש את רצון ה' שבעולם, אמנם רשב"י תופס שאין מציאות של עולם בלא דיבורו של הקב"ה, ובכל דבר בעולם הוא רואה את דיבורו של הקב"ה. וכה"ג לענין הגוף והנשמה, אין אלו שני דברים שעומדים בפנ"ע, וכל אחד דורש את שלו, אלא מבשרי אחזה אלוך, הוא זיכך את הגוף שלו וכולו נעשה נשמה.

וכמש"כ רבינו (לקו"מ תורה כב) וז"ל, "וצריך כל אדם לרחם מאוד על בשר הגוף, להראות לו מכל הארה ומכל

האנושי. משה עלה למרום וענן לבושו. נמצא המחוייב דיבר עמו בכל פעם, ופרש מן האשה" עיי"ש.

³⁰ פירוש, דלזכך את הגוף אין הכוונה להפסיק לאכול ולשתות, אלא כמו שאמר רבינו לאמו שהוא ניזון מהחכמה בעליה, והוא אכל בחי' האותיות המלוכשות שם, וכמש"כ רבינו באריכות (לקו"מ תורה יט). והנה כשהגוף מתרומם ומזכך את עצמו, ולא נהנה מהנאות גשמיות, אלא בעיקר מכל דבר רוחני שמעלה אותו, אזי הנשמה גופא מתעלה בזה, דהיא לומדת מכ"ש מהגוף שרוצה רוחניות, דכ"ש לדידה דהיא חצובה מקדושה בלבד, דתשאף לעלות מעלה מעלה, נמצא דע"י קידוש הגוף גם הנשמה דורשת את שלה לעלות למעלה.

²⁹ וכמש"כ רבינו (לקו"מ תנינא תורה א), דהתכלית של ישראל להיות מחיצתן לפני מלאכי השרת, משום דאנא בשרא ואנת אש ואנא עדיפנא מנך, וישראל עדיפים על המלאכים כיון שיש להם בשרא. אלא דיש לאדם להכניע את הגוף לנשמה ולא שיהיה פירוד רשויות, ואם הגוף הופך להיות שכונה, אז נעשה יחוד קוב"ה ושכינתיה, נשמה וגוף, וכן מתקיים 'מבשרי אחזה אלוך'. ולא להיות בכחי' בלעם, שיועד דעת עליון ומאידך בעל אתונו, דלגוף תתן מה שהגוף צריך, והוא לא צריך אפילו אשה אלא מספיק לו אפילו בהמה, והדעת דעת עליון, אצל בלעם יש פירוד רשויות מבחיל על הרעיון. ומאידך משה רבינו פירש מן האשה ועלה למרום משה, וכמש"כ רבינו בשירו (הובא בהקדמה ללקו"מ), "נימוסי הדתות כולם לא הושוו לדחינו. חכמיהם ברו מלבם נימוסים בשכל

להגוף. וזהו: "מקול אנחתי דבקה עצמי
לבשרי" כנ"ל" עכ"ל.

עיקר עבודת האדם להיות בבחינת בכל דרכיך דעהו

כג) והנה עיקר העבודה שהגוף של האדם
יהיה מרכבה להנשמה, וכמו שמצינו בברכות
(סג.), "דרש בר קפרא, איזוהי פרשה קטנה
שכל גופי תורה תלוין בה, בכל דרכיך דעהו
והוא ישר ארחותיך" עיי"ש. ופסק השו"ע
(או"ח סי' רלא) וז"ל, "וכן בכל מה שיהנה
בעולם הזה, לא יכוון להנאתו אלא לעבודת
הבורא יתברך, כדכתיב: "בכל דרכיך
דעהו"³¹, ואמרו חכמים, כל מעשיך יהיו לשם
שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון
האכילה והשתיה וההליכה והשיבה וכו'
יהיו כולם לעבודת בוראך וכו'" עכ"ל. והיינו
דכתיב 'דעהו' לחבר את האות ה' לאות ו',
וכך יהיו כל מעשיך לשם שמים (משלי ג, ו),
דשם היינו אדני' ושמים זה הוי"ה³².

מביא החילוק בין חסיד לצדיק דחסיד הוא כשה' בכל דרכיו וצדיק כשה' בכל מעשיו

כד) ולפי"ז יש לעיין, דהנה תנן באבות (פ"ב
משנה יב) "וכל מעשיך יהיו לשם שמים".
וקשה, מאי קמ"ל האי תנא, הא פסוק מפורש
הוא במשלי וכדלעיל.

ונראה לומר, דהנה כתיב (תהלים קמו, יז)
"צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו",
ובפשיטות פסוק זה קאי על הקב"ה. אמנם

שהאירה בו הנשמה מקודם, תוכל עתה
לזכור ולעלות ולחזור למדרגתה. וזה
בחינת (איוב יט, כו): "מבשרי אחזה
אלוה", 'מבשרי' דייקא, היינו על ידי
בשר הגוף יחזה אלוה', היינו השגות
אלקות. היינו, שהאדם בגופו יראה ויחזה
השגות עליונות שהנשמה משגת תמיד
כנ"ל. אבל כשיש להגוף עזות מבחינת
"זהכלבים עזי נפש", אין הנשמה יכולה
לסמוך עצמה ולהתקרב אל הגוף
להודיע לו מההשגות שלה, כי תוכל
ללכוד בתוקף ועזות הגוף, מה שהגוף עז
וחזק בהתאוות. וצריך לזה עזות דקדושה
- היינו קולות הנ"ל, שעל ידי זה משבר
עזות הגוף. כי 'אנחה שוברת גופו של
אדם' (ברכות נח:), וכשמשבר עזות
ותקיפות הגוף, על ידי זה תוכל הנשמה
להתקרב עצמה אל הגוף, כי לא תהיה
נלכדת שם. וזה בחינת (תהלים קב, ז):
מקול אנחתי דבקה עצמי לבשרי. עצמי
- היא הנשמה, שהיא עצם האדם, כי
עיקר עצמיות האדם, מה שנקרא אצל
האדם אני, הוא הנשמה, שהיא עצם
הקיים לעד. אבל מחמת עזות הגוף
בתאוותיו, אזי הנשמה שהיא עצם האדם
רחוקה מבשרו וגופו, ועל ידי קול אנחה,
שהיא בחינת עזות דקדושה כנ"ל, על ידי
זה נשבר עזות גופו, ואז מתקרבת
ומתדבקת העצם להבשר, היינו הנשמה

³² וכמו שאמרו בסוכה (ט), כשם שחל שם שמים על החגיגה כך
חל שם שמים על הסוכה. והנה במילה 'סוכה' יש שם הוי"ה בפנים
דהיינו כ"ו, והחיצוניות הם ס"ה עולה אדני'.

³¹ בכל דרכיך דעהו ר"ת 'בדד', וזהו שנאמר ה' בדד ינחנו ואין עמו
אל נכר.

כ"ש" אינו אלא באכילת איסור, דגנאי הוא לצדיק שיאכל דבר איסור, אבל בשאר איסורים שייך שהצדיק יחטא, א"כ אמאי היו צריכים להתנדב בנזירות, הרי שפיר משכחת להו שיעברו על שאר איסורים. וכבר הקשה כן הרמב"ן בחולין (ז.) עיי"ש.

ובשו"ת שואל ומשיב (מהדורא רביעאה ח"א סי' נא) והו"ד בשדי חמד (מערכת האל"ף כלל צג) כתב ליישב, דיש לחלק בין צדיק לחסיד, דצדיק הקב"ה לא יביא לו תקלה באכילת איסור, אבל בשאר איסורים יכול הוא להכשל, אבל חסיד הקב"ה לא יביא לו תקלה בשום איסור. ולפי"ז צ"ל, דכל התנאים והאמוראים שמבואר בתוס' (שם) דנכשלו בשאר איסורים, היו צדיקים ולא חסידים, וע"כ החסידים הראשונים היו מתאווין להתנדב בנזיר.

וביאור הדברים, דהנה האדם שנותן צדקה ע"מ שיחיה בנו ואף אם לא יחיה אינו תוהה על הראשונות, נמצא דעיקר המעשה שלו הוא כדי שיחיה בנו, אלא שגם אם לא יצא לפועל דבר זה, הוא מוכן לתת זאת להקב"ה, ונמצא שהמעשה שלו אינו לשם שמים, אבל הדרך שתביא לתת להקב"ה היא טובה וראויה, אדם כזה הוא בבחי' 'בכל דרכיך דעהו', הדרך והמהלך הם טובים, ואדם כזה הוא בגדר צדיק ה' בכל דרכיו. אמנם יש אדם שכל מעשיו הם לשם שמים ולא רק התוצאות, הוא מחפש שגם המעשה הפרטי יהיה לשם שמים, זה כבר חסיד שמקדש את כל מעשיו, וזהו חסיד בכל מעשיו.

יש מספרי החסידות³³ שפירשו, שבפסוק זה מבואר החילוק בין צדיק לחסיד, דצדיק הוא מי שה' בכל דרכיו, וחסיד הוא מי שה' בכל מעשיו. וביאור החילוק בין דרך למעשה י"ל, דהנה איתא בפסחים (ח.), האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העוה"ב הרי זה צדיק גמור. והקשו התוס' שם, הא קיי"ל אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס. ותירצו, דסו"ס הוא לא יחזור בו.

אמנם המהר"ל ושאר האחרונים כתבו ליישב, דאין ה"נ ואף אם אמר כן הרי זה צדיק גמור, אבל מסכת אבות הלא היא 'משנת חסידים'³⁴, וחסיד לא נותן צדקה ע"מ שיחיה בנו. דהיינו שיש חילוק בין צדיק לחסיד. [וכע"ז מצינו למה שפסק השו"ע (יו"ד סי' שסב סעיף ה), דאין קוברים צדיק אצל חסיד. ומוכח דהם ב' דרגות].

מבאר החילוק דצדיק צריך שהדרך תהיה לשמה ואילו החסיד צריך שכל מעשה ומעשה יהיה לשמה

כה) ובביאור החילוק נראה, ובהקדם מה דיש להקשות, בהא דאמרינן בנדרים (י.), "רבי יהודה אומר, חסידים הראשונים היו מתאווין להביא קרבן חטאת, לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, מה היו עושין, עומדין ומתנדבין נזירות למקום, כדי שיתחייב קרבן חטאת למקום" עיי"ש. וצ"ב, דלשיטת ר"ת³⁵ דהכלל "השתא ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמן לא

³⁵ הו"ד בתוס' בניטין (ז. ד"ה השתא) ובחולין (ה: ד"ה צדיקים) ובעוד מקומות.

³³ ראה בספר זכרון זאת החווה מלובלין (פרשת בהר).
³⁴ כדאמרינן בב"ק (ל.) האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דאבות עיי"ש.

של שבעין כוכבין הנ"ל, שהוא בחינת תאות נאוף, שנתבטל על ידי הדבור של לשון הקודש כנ"ל. וזהו: "כאשר דברת לאמר", היינו כפי הדיבור של לשון הקודש, שעל ידו נאסר עריות ונתבטל תאות נאוף כנ"ל, כמו כן יגדל כח ה', כי כפי השלמות שמשלים את הדיבור של לשון הקודש, שהוא בחינת שבירת ובטול תאות נאוף, כן נתגדל ונתעורר כח ה' שבמעשה בראשית, שהם האותיות שיש בכל דבר ודבר שבעולם כנ"ל (עיין זוהר פנחס דף רמה.). ומי שיכול להתעורר התנוצצות האותיות שבכל מעשה בראשית שיש בכל דבר, אזי אכילתו ושתייתו וכל תענוגיו³⁷ אינו אלא מהתנוצצות האותיות שבאכילה ושתייה, בבחינת (רות ג, ז): "ויאכל וישת וייטב לבו". "וייטב לבו" היינו בחינת התנוצצות האותיות של ל"ב אלפים שבמעשה בראשית שיש בכל דבר. וזהו: "וייטב לבו" – אין טוב אלא אור, כמו שכתוב (בראשית א, ד): "וירא אלפים את האור כי טוב". וזהו: "ויאכל וישת וייטב לבו", שהיתה אכילתו ושתייתו מהארת והתנוצצות האותיות של ל"ב אלפים שבסעודתו שאוכל. וזה: "וייטב לבו" – זה ברכת המזון (זוהר ויקהל ח"ב דף ריח. ומדרש רבה רות פ"ה סי' טו), שהיתה אכילתו ושתייתו מהתנוצצות האותיות שיש בהאכילה ושתייה, שזהו בחינת

ועפי"ז א"ש שיטת ר"ת, דבצדיקים הקב"ה לא נותן להם להכשל במידי דאכילה ולא בשאר איסורים, והביאור בדבריו, דכל מעשה ומעשה הוא דבר פרטי שמיד לאחר שהאדם סיים לעשות אותו הוא נגמר, ואדם כזה אין לו נפק"מ האם המעשה הוא לשם שמים אלא בעיקר על הדרך, אמנם אכילה כיון שהיא נשאת בגופו ואדרבה כל גופו ניזון ממנה, א"כ הו"ל גנאי שהדרך שלו היא באיסור, וע"כ הקב"ה לא יביא לו תקלה בזה.

וזהו שחידש התנא באבות ד'כל מעשיך יהיו לשם שמים', דהיינו לא רק הדרך של האדם תהיה לשם שמים, אלא כל פעולה ופעולה תקדש אותה להקב"ה³⁶.

דברי רבינו במעלת העלאת תרגום ללשון הקודש ובמעלת בועז שבירך ברכת המזון

(כו) והנה כתב רבינו (לקו"מ תורה יט) וז"ל, "וכשמעלה הטוב שבתרגום ומשלים את הלשון הקודש שבו נברא העולם, על ידי זה נתעוררין ונתגדלין הכח של האותיות של לשון הקודש שיש בכל דבר שבעולם. כי כל דבר יש בו כמה צרופי אותיות, שבו נברא זה הדבר, ועל ידי שלמות לשון הקודש על ידי לשון תרגום, על ידי זה נתעוררין ונתגדלין הכח של אלו האותיות שיש בכל דבר ודבר. וזה (במדבר יד, יז): "ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר". "לאמר" – דא גלוי עריות (כמו שאמרו רבותינו ז"ל סנהדרין נו:), היינו בחינת המדורה

³⁷ והנה ר"ת אכילתו ושתייתו תענוגיו אשת, שמרמו על היאשת כסילות שדיבר שם רבינו לצד השלילה, ועי"כ הוא מתקן זאת.

³⁶ ומצינו דרוד המלך היה בבחי' זו, שנאמר "ויהי דוד בכל דרכיו משכיל וה' עמו", 'משכיל' ר"ת יהיו כל מעשיך לשם שמים.

ברכות המזון, כי המזון נתברך על ידי שלמות לשון הקודש, על ידי שמעוררין ומאירין את האותיות שיש בכל דבר, ומשם צריכין שתהיה עיקר האכילה ושתיה ושאר התענוגים כנ"ל עכ"ל.

מבאר דכשאוכל כדי לברך ברכת המזון אכילתו היא לשם שמים וכן כשרואים באכילה את הניצוצות דקדושה

כז) ומבואר מדבריו, דהזוהר הק' מוצא בבוועז מעלה ד'וייטב לבו' היינו שבירך ברכת המזון. וצ"ב, דמה חידוש בבוועז יותר משאר כל אדם, הא כל ישראל מחוייבים לברך ברכת המזון.

ועוד יש להקשות, דתנן באבות (פ"ג משנה ג), "אמר רבי שמעון, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". וביאר הרע"ב שם, דדברי תורה הכוונה אפילו לברכת המזון עיי"ש. וצ"ב, חדא, דא"כ ברישא דתנן שלשה שאכלו ולא אמרו עליו ד"ת והכוונה לברכת המזון, וכי ברשעי עסיקנן דלא מברכים ברהמ"ז. ותו קשיא, אמאי אמר ר"ש שלשה שאכלו ואמרו עליו ד"ת, הרי ברכת המזון הוא לאחר שאכלו ולא בשעה שאוכלים.

והביאור בזה, דאם כל כוונת האדם באכילתו היא להשתיק את תאוותו והצורך שלו באכילה, הרי לאחר שסיים לאכול הוא צריך

לברך, וברכה כזו אכן באה רק לאחר סיום האכילה, ובכה"ג לא התקיים זה השלחן שלפני ה', אמנם יש כאלו שאוכלים כדי לברך, זו כבר מדריגה של חסיד ולא רק צדיק. וזהו החידוש שהתגלה בבוועז, עליו נאמר ויאכל וישת וייטב ליבו, והייטב ליבו היה ע"י ברכת המזון, דכל אכילתו הייתה לצורך ברכת המזון, ממילא כבר באכילה היה ברכת המזון. וזה מגיע מחמת שלא אוכלים את האוכל גופיה אלא את הל"ב אותיות, כנתבאר בדברי רבינו. וכך אפשר לקיים שלחן לפני ה' אף אם הברכה גופא תבוא רק לאחר שסיים את אכילתו ודו"ק.

דברי רבינו דכל אדם יכול להבין שיש קדושה ול"ב אותיות אבל לחיות לפי הבנה זו צריך להיות קדוש ופרוש

כח) והוסיף רבינו וכתב שם וז"ל, "וכל חכם פשוט [פירוש, שהוא חכם לבד אף על פי שאינו צדיק], יכול לידע האותיות שבו נברא הדבר הזה שאוכל. כי מי שיודע הכח של מתיקות ומרירות, חריפות ומליחות, שזה מרכך וזה מקשה, זה מגדיל וזה מקטין, זה מכוץ וזה מרחיב, ויודע התחלקות האותיות, שנחלקין לשלש אימות אמ"ש ושבע כפולות, ושנים עשר פשוטות, ויודע האותיות השייכים לכל ספירה וספירה, ויודע כח של כל ספירה, שזה רך וזה קשה וכו', אזי על ידי שטועם איזה דבר או רואה איזה דבר, הוא יודע ומבין הצרופי אותיות שבו נברא זה הדבר וכו'. ומי שהוא חכם לבד, יכול להבין כל זאת

לשלמות לשון הקודש, דהיינו כשזכה לשבר תאות המשגל לגמרי ולהשלים את הלשון הקודש, עד שהביא התנוצצות חדש בלשון הקודש, דהיינו בהאותיות שיש בכל דבר – זה הצדיק שאוחז בזה, הוא דייקא זוכה לזה, שאינו מרגיש שום תענוג משום דבר אכילה ושתייה ושאר התענוגים שבעולם, כי אם מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר, אשרי לו]. וזה בחינת: "ומציון יסעודך" (תהלים כ), שיהיה סעודתך, היינו האכילה ושתייה וכל התענוגים, מציון וסימן האותיות המציינים ומסמנים בכל דבר, כי הטעם והריח והתמונה הוא ציון וסימן על האותיות שיש בדבר הזה. וזה: "ישלח עזרך מקדש", "עזרך" – זה בחינת (בראשית ב, יח) "אעשה לו עזר", בחינת חוה, היינו לשון הקודש כנ"ל. וזה "מקדש", בחינת לשון הקודש. וזה: ישלח עזרך מקדש – סופי תיבות חשך, היינו בחינת תרדמה, שהוא בחינת תרגום, שעיקר שלמות לשון הקודש על ידי התרגום כנ"ל³⁸. וכשיש לו שלמות הזה, על ידי זה "ומציון יסעודך" כנ"ל. ומי שאוחז במדרגה זו, "ומציון יסעודך", מזה מאיר לבו. כי שם הלב הוא על ידי שמקבל ונזון משופרא דשופרא (עיין זוהר פנחס דף רטז: רכא:) מל"ב אלקים של מעשה בראשית, שהם בחינת האותיות שיש בכל דבר, שכולם נמשכין

בחכמתו, שידע האותיות שיש בכל דבר כנ"ל – אבל שירגיש ויתענג רק מהצרופי אותיות, בבחינת "ויאכל וישת" כנ"ל, זה אי אפשר כי אם למי שהביא שלמות בלשון הקודש, והביא התנוצצות חדש בלשון הקודש של כל דבר, היינו בהאותיות שיש בכל דבר – זה יכול לקיים "ויאכל וישת" כנ"ל. [פירוש, כי על ידי חכמה לבד יכולין לידע האותיות שיש בכל דבר, כשיודעין כל הנ"ל, דהיינו למשל כשרואה דבר שטעמו מתוק, ויודע שמתיקות – כחו לרכך, ויודע מאיזה ספירה נמשך זה הכח של המתיקות והרכוך, כגון מספירת חסד, ויודע איזה אות מכ"ב אותיות שייך לספירת חסד, אזי יודע שאותו האות מלוכב בדבר הזה, וכן כיוצא בזה בכל הדברים שבעולם וכנ"ל. אבל אע"פ שהוא חכם גדול כל כך, שיודע כל זאת בברור, שיודע האותיות שיש בכל דבר (שצריכין לזה להיות בקי גדול מאוד בכל חכמת האמת, שהוא חכמת הקבלה, ובכל חכמת הטבע והיסודות, כמובן למשכיל, שאי אפשר לידע כל זאת, כי אם חכם גדול מאוד בקבלה ובשאר חכמות), אעפ"כ יכול להיות שאכילתו ושתייתו ותענוגיו יהיו עדיין מגוף הדבר ולא מהתנוצצות האותיות, כי לזכות שיהיו כל תענוגיו רק מהאותיות שבכל דבר, זה אי אפשר כי אם כשזוכה

³⁸ וזהו דאשכחן בריש ברכות, "תנא היכא קאי דקתני וכו', תנא אקרא קאי" עיי"ש. דהיינו כל ענין התרגום נסמך על לשון הקודש.

עיקר הבחירה ניתנה לאדם כדי שיבחר בטוב ולא ח"ו ברע

(כט) והנה אע"פ שיש לאדם בחירה, אבל ודאי שהיא נועדה כדי שבסופו של דבר יעשה את רצונו ית' ולא ח"ו ההיפך, ומשה רבינו מוכיח את בני ישראל (דברים ל, יט) "העידותי בכם את השמים ואת הארץ", ופירש רש"י שם, "א"ל הקב"ה לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שינו את מדתם, שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר וזרח השמש ובא השמש, הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שינתה מדתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים, ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד אם זוכין אין מקבלין שכר, ואם חוטאים אין מקבלין פורענות, לא שינו את מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה" עכ"ל.

והקשה השפת אמת, הכיצד יש להביא ראייה משמים וארץ שאין להם זכות בחירה לבני ישראל שיש להם זכות בחירה. ותירץ, דהראיה מהשמים והארץ היא להוכיח כיצד נראה מי שאינו בעל בחירה, דאין סיבה בעולם שישנה כחוט השערה מרצונו יתברך, וממילא מדוע ועל מה נתן לכם הקב"ה את הבחירה, וכי שתעשו נגדו, אדרבה ההיפך שעם בחירה אתם תעשו כמו שהשמים והארץ עושים בלי בחירה ודו"ק. וכעין מה שיוסף הצדיק טען לקליפה (בראשית לט, ט), "הן אדני לא ידע איתי מה בבית וגו' ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת", דהיינו הרי הוא השאיר הכל אצלי ונתן בי

מבחינת ל"ב אלקים של מעשה בראשית. ועל ידי התנוצצות האור שמקבל הלב מל"ב אלקים הנ"ל, על ידי זה מתנוצץ פניו באור הזה, בבחינת (משלי טו, יג): "לב שמח ייטב פנים", וכשפניו מאירות בהזדככות הזה, אזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הזה כמו במראה, ולהתחרט ולשוב בתשובה כנ"ל. וזה בחינת (דברים ה, ד): "פנים בפנים דבר ה' עמכם", היינו על ידי שיש עמכם דיבור ה', היינו שלמות לשון הקודש, על ידי זה מתנוצץ הפנים ומאירות כל כך, עד שיוכל להתראות פנים בפנים. וזה: עד לא הוי מתקלא - היינו שלמות לשון הקודש, הנקרא מתקלא, על שם ששקל הקב"ה ברצונו האותיות כנ"ל, בבחינת (איוב כח, כה): "לעשות לרוח משקל", ששקל הקב"ה כך וכך אותיות לכל דבר ודבר, כדי שיהיה לו טעם וריח ותמונה הזאת כפי רצונו כנ"ל. וקודם שהיה הלשון הקודש בשלמות לא הוי משגיחין אפין באפין - עדיין לא היה בחינת פנים בפנים, כי אי אפשר לזכות לבחינת פנים מאירות הנ"ל שהם בחינת פנים בפנים, כי אם על ידי בחינת מתקלא, שהוא בחינת שלמות לשון הקודש כנ"ל, כי עיקר בחינת פנים בפנים הוא על ידי "דבר ה' עמכם" כנ"ל. וזה: עד לא הוי מתקלא, היינו בחינת לשון הקודש, שעיקר שלמותו על ידי תרגום, שהוא נגה, הנקרא 'תקלא' כידוע" עכ"ל.

וזהו בחי' מידת הוד של יומא דהילולא, דהנה לגבי משה כתיב (שמות לד, כט) "לא ידע כי קרן עור פניו", וכתבו התוס' בשבת (פח. ד"ה שני), דהכתרים שבני ישראל קיבלו בהר סיני היו של הוד, וכשנטלו מהם זכה בזה משה רבינו, והיינו דכתיב ולא ידע כי קרן עור פניו עיי"ש. ו'הוד' היינו האור שהפנימיות בוקע מהחיצוניות, ולנידון דידן הכוונה שהאור של ל"ב האותיות בוקע ונמשך על הדבר בעצמו לחיצוניותו.

ולפי ערכנו בעבודת ה' נראה לומר, דעכ"פ על האדם מוטל לשאוף לאכול כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה', ובזה מורה בעצמו שהוא אוכל לשם שמים.

צדיק יסוד עולם הוא העד המקיים את העולם ותוכו כברו

לא) ובמה שהתבאר לעיל מהזוהר, דאי לאו תרין סגי ברשב"י גרידא, ועליו אתמר וצדיק יסוד עולם, והנה בפעם הראשונה ששלח רשב"י את המלאך לא הועיל לו, משום דהזכיר בר יוחאי, אבל לאחר שהזכיר רבי שמעון הועיל לו, והוא עפ"י מש"כ רבינו, דסוד רבי שמעון בעצמו הוא 'עיר וקדיש מן שמיא נחית' ר"ת 'שמעון', וכדיתבאר להלן. ואע"פ שצריך שני עדים להעמיד את העולם, אמנם פעמים מתקיים זה ע"י צדיק אחד, ודוקא כשהוא 'צדיק יסוד עולם'. והנה 'יסוד עולם' האותיות החיצוניות הם עדים, דהיינו

אימון, וכי כל זה ניתן לי כדי שאני יבגוד בו, ודאי שלא, ההיפך הוא הנכון, הוא השאיר רק אותי מפני שהיה לו אימון שאני לא יבגוד, ולכן איך אעשה הרעה הגדולה הזאת, דנמצא שאני מועל. והנה דבר זה אינו ענין של עבירה, אלא של חוסר באימון שלי, וע"כ נאמר 'וימאן'³⁹.

מידת הוד היא בוקעת את החיצוניות ומגלה את הפנימיות

ל) והנה בזוהר דלעיל איתא, שהעולם היה "דחשיך ואפיל ואסתתם נהוריה", גי' ס"ת "וירא אלוקים את האור כי טוב" כשהאות א' היא אלף. וביאור הדברים, דהנה רבינו ביאר לעיל, דהקב"ה ברא כל דבר ודבר עם הל"ב אותיות, ואם דבר זה היה נראה לעין כל, הרי שלא הייתה כבר בחירה, ולכן עמד הקב"ה וגנז את האור, וזהו שאמרו חז"ל וירא אלוקים את האור כי טוב, כי טוב לגנזו, דמחמת הגנזו יש זכות בחירה. וע"כ הס"ת עולה "דחשיך ואפיל ואסתתם נהוריה", דשם הקב"ה גנז את האור. אמנם רשב"י התעלה שלא ראה את העולם אלא את הדבר שמעמיד את העולם, וכן בכל דבר ודבר הוא ראה את הפנימיות שלו מוארת לחיצוניות שלו, ובזה הוא מחזיר את קיום העולם דהוא מעמיד את הצורך לאור הזה גם בתוך החושך. ולכן יכל רשב"י להמתיק את הדינים בעולם.

בעד ישראל, ולכן רשב"י עומד כנגד מידת הגבורה ואומר למה להחריב את העולם וכדלעיל. ובוה יש לבאר, דמצינו ביומא (לח.), ראה הקב"ה שהצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור, ולמבואר לעיל עיקר הדבר הוא לכח האמונה של הצדיקים הנ"ל, והנה בשבת (לא.) אמרינן, דזרעים זה אמונה עיי"ש. וזהו 'שתלן' בחי' 'זרעים' לאמונה של הצדיקים הללו בכל דור ודור.

³⁹ והנה כתיב (דברים לב, ד) "אל אמונה ואין עול וגו'", ואיתא בילקוט שמעוני (שם רמז תתקמב), שהאמין בעולם ובראו עיי"ש. וביאור הדבר, דכשהקב"ה ברא את העולם הוא נתן בו אימון, הוא האמין בעולמו, דהיינו שיש אפשרות לעולם להיות מתוקן. אמנם י"ל בעומק הדברים, דהאמין הקב"ה בעולמו, ע"כ הוא נתן כח בעולם של אמונה, וזה נעשה ע"י הצדיקים כרשב"י שיטענו ויליצו

להשם יתברך נחת מהם. כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה⁴². כי עיקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קהלת ז, יב): "החכמה תחיה את בעליה". וכשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות. אבל כשנופל לבחינת מוחין דקטנות, בחינת שינה, אין יכול להתעלות למעלה. ויש שנפלו לבחינת שינה, על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהם אנשים כשרים ויפים, רק שנפילתם הוא על ידי אכילה. כי לפעמים כשאוכל האדם מאכל שלא נתברר עדיין למאכל אדם, על ידי זה נופל מחו לבחינת שינה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שינה, ויש שממעטים שינה. כמו כן ברוחניות, יש מאכלים שלא נתבררו, שמפילין לבחינת שינה. וכשאוכל בקדושה ובטהרה, אזי הוא בחינת: "לחם הפנים" (שמות לה, יג). כי השכל הוא הפנים, כמו שכתוב (קהלת ת, א): "חכמת אדם תאיר פניו". אבל כשאין אכילתו בקדושה, אזי אובד פניו, היינו השכל, ונופל לבחינת שינה. כי עיקר המאכל הוא להחיות הלב, כמו שכתוב

גם צדיק אחד יכול לקיים את העולם ע"י קיום ב' עדים⁴⁰. ויש להוסיף, דהנה בהא דכתיב (דברים יט, טו) על פי שני עדים וגו' יקום דבר, 'פי' גי' צ' הרומז לצדיק היחיד שהוא מעמיד את העולם ע"י ב' עדים. ועל פי שנים עדים' ס"ת גי' 'עמוד', דזהו עמוד אחד שהוא הצדיק שעליו עומד העולם (ראה חגיגה יב: ובזוהר בדוכתין טובא). והנה במקו"א בארנו, ד'צדיק יסוד' הוא צדיק מבית ומבחוץ, בבחי' תוכו כברו, ד'תוכו כברו' אפשר לקרותו מבית ומבחוץ, ראשית כשמו כן הוא, אבל אפשר להוסיף ולקרוא כן מבחוץ, דהיינו 'תוכו כברו' האותיות החיצוניות הם 'תוכו כברו' האותיות הפנימיות הם 'כברו'. וה"נ 'צדיק יסוד' החיצוניות הם 'צדיק', ו'צדיק יסוד' הפנימיות הם 'יסוד'⁴¹.

דברי רבינו דישנן אנשים דנדמים כחיים אבל אינם אלא ישנים

(לב) והנה יש בחי' שהאדם הוא חי ואעפ"כ הוא ישן, וכמש"כ רבינו (לקו"מ תורה ס) וז"ל, "ופקידות עקרות, נעשה על ידי שמעוררין את בני אדם משנתם. כי יש בני אדם שישנים את ימיהם, ואף שנדמה להעולם שהם עובדים את השם, ועוסקים בתורה ובתפלה, אעפ"כ כל עבודתם אין

תוכן מידת הוד. ובזוהר בתיקונים (תיקון יג) מצינו דאיתא, "תמינאה בהודאה, וביה הוה משבח דוד הודו לה", ודא הוד ודאי. למנצח הודו, בהון רמזין נצח והוד, ואינון נסין, וביה שבת משה אז, הדא הוא דכתיב אז ישיר משה, בגין דאיהו הוד דיהיב למשה, אז תקרא וה' יענה. ואינון תמינא יומין דמילה, ובתריה ברית דאיהו יסוד צדיקא דעלמא, וביה אתגליא י' דמילה, עשיראה לעשר ספירן. ואיהו הוד תמינא יומי דחנוכה, לארבעה ועשרין יומין, דאינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ומיד דעלה זית טרף בפיה, שריא כ"ה על ישראל בכ"ה בכסלו, ואלין אינון כ"ה אתוון דיחודא, דאינון שמע ישראל וגומר, ודא איהו חנוכה חנו"כ"ה עיי"ש.

⁴⁰ ובפרט דבכוליה דכותיה אמרינן דעד שכתוב בתורה הכוונה לב' עדים, ראה בריש סוטה (ב:).

⁴¹ וכמו"כ דוד המלך פתח את ספר התהילים במילים 'אשרי האיש' דהאותיות החיצוניות 'אשרי האיש' הם 'האיש', והאותיות הפנימיות 'אשרי האיש' הם 'אשרי' ודר"ק.

⁴² וזה מה שאמר רשב"י 'ראיתי בני עליה והם מועטיין', דלא הרבה זוכין לעלות ולהתרומם בעבודת ה' שלהם. וזה שנאמר במאזנים לעלות המה מהבל וגו', דהעיקר הוא שע"י המאזנים יהיה מעלה ועליה לאדם. והוא סוד מידת רשב"י 'הוד' שעיקרו העליה למעלה. וס"ת 'שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד' הוא 'עלה הוד', דהוא

הנהגה זו אצל רשב"י, דהנה מלכות רומי גזרה על רשב"י עונש מות, משום שאמר (שבת לג:): כל מאי דעבדי לגרמייהו עבדי, עשו גשרים שווקים ומרחצאות לצורך התאוות שלהם עיי"ש⁴³. ומוכח דרשב"י בכליה דכותיה אזיל בתר כוונה, וכיון שכל כוונתם הייתה לרעה, ע"כ א"א להחשיב זאת לטובה.

רשב"י וחבריו בק"ש שלהם יצאו ידי חובת תפילה ותורה

(לג) ובשבת (יא.) איתא, "חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. א"ר יוחנן, לא שנו אלא כגון ר"ש בן יוחי וחביריו שתורתן אומנותן". והקשו התוס' שם (ד"ה כגון) וז"ל, "והא דאמר לקמן כי הוה מטי זמן תפלה לביש ומכסי ומצלי, ההוא מצלי היינו ק"ש" עכ"ל. דהיינו דרשב"י היה עוסק בק"ש ולא בתפילה. אלא דיש להקשות, דא"כ אמאי קתני "לביש ומכסי ומצלי", הרי הוא לא התפלל אלא קרא ק"ש. וע"כ צ"ל, דודאי שהם לא ויתרו על בחי' עבודת התפילה, ואלו שתורתם אומנותם הק"ש שלהם היא גם תפילה, דק"ש מאחד ב' ענינים, תורה ותפילה, תורה כדאשכחן בנדרים (ח.) 'פטר נפשיה בק"ש שחרית וערבית" עיי"ש. ותפילה דעיקרה הוא יחוד קוב"ה וקבלת עול מלכות שמים ודביקות בהקב"ה, וזה נעשה שפיר ע"י ק"ש⁴⁴. ורשב"י קיים בעצמו 'עיר וקדיש מן שמיא נחית', דכיון ד'מן שמיא נחית' והיינו

(רות ג, ז): "ויאכל וישת וייטב לבו", וכמו שאמרו רז"ל (מדרש רבה בראשית פמ"ח סי' יא): 'פיתא סעדא דליבא'. וכשאין המאכל מבורר, ואין אוכל אותו בקדושה, אזי מביא רע אל הלב. ועל ידי רע הלב, נתקלקל הפנים, כמו שכתוב (נחמיה ב, ב): "מדוע פניך רעים, אין זה כי אם רוע לב". וכן להיפך, בקשת הפנים, דהיינו שיחזור ויבקש פניו, הוא תלוי בתיקון הלב, כמו שכתוב (תהלים כז, ח): "לך אמר לבי בקשו פני". ועל כן לפעמים על ידי מאכל שאין מבורר, שעל ידו נתקלקל הלב, על ידי זה אובד הפנים, ונופל לבחינת שינה. וצריך לעוררו משנתו. ואי אפשר לעוררו, כי אם כשמתעורר מעצמו, כי צריך אתערותא דלתתא. רק כשמתעורר מעצמו, אם לא היו מעוררין אותו, היה נשאר ישן יותר. על כן צריך תיכף כשמתעורר, להראות לו פניו, ולהלביש אותו בפניו שנסתלק ממנו בשעת שינה, וזהו בחינת התעוררות השינה" עכ"ל.

והביאור במש"כ רבינו, דנדמה להם שהם עובדים את הקב"ה, דאין דרכם של האנשים להתבונן על הפנימיות אלא על החיצוניות, אמנם רשב"י אינו כן, אלא היה מתבונן בפנימיות של כל דבר, ורק כך אפשר לאכול ל"ב אותיות וכמו שהתבאר לעיל. ומצינו

ב' פעמים 'עד', וזהו בחי' על פי שני עדים יקום דבר, שישנו בכל אחד ואחד שמייחד את שמו ית' בק"ש. אמנם יש אופן מיוחד שהתחדש במעלת רשב"י וכדיתבאר להלן בעזה"י.

⁴³ ובוזה ביארנו 'משיב הרוח ומוריד הגשם', דאם אזלינן בתר הרוח דהיינו הכוונה, אזי 'מוריד הגשם' יש להוריד את גשרים שווקים מרחצאות, כיון שהכל נעשה למלאות את התאוות שלהם.

⁴⁴ וכן בק"ש ישנן ב' אותיות רבתי, ע' רבתי שבמילה 'שמע', וד' רבתי שבמילה 'אחד', וכיון שנכתב באותיות גדולות כביכול יש כאן

מלבד האות עצמה יש עוד עשרים וארבע צירופים, והאות א' שהיא הראשונה, יש לה עוד עשרים וארבע צירופים, ואם נקרא לא' אלף ועוד עשרים וארבע צירופים, הרי נמצא 'אלף עשרים וארבע' שזה 'עשרים וארבע אלף'.

ויש עוד להוסיף בחי' גבורות בשם זה, דהנה אלוקים דההי"ן דאחורים עולה מנין אלף, וכך חישובו 'אלף, אלף למד, אלף למד הה, אלף למד הה יוד, אלף למד הה יוד מס'. ומכח גבורות אלו הייתה היניקה של עשרים וארבע אלף תלמידי ר"ע. ורשב"י שרמוז במילה בראשית וכדלעיל, המתיק את הגבורות הנ"ל, דהנה האות ב' של בראשית היא רבתי, ו'בית רבתי' גי' אלף עשרים וארבע, שאפשר גם לקרוא זאת עשרים וארבע אלף, ונמצא דכבר בתחילת התורה יש המתקה לאותם עשרים וארבע אלף תלמידי ר"ע⁴⁵.

משה רבינו שנטל את הלוחות זיכה את בני ישראל גם בתורת הנסתר ע"י רשב"י

לה) ונראה להוסיף, דכשעלה משה רבינו למרום נאמר (תהלים סח, יט) "עלית למרום שבית שבי וגו'", שבי ר"ת שמעון בר יוחאי, והנה 'שבית שבי' גי' 'אלף עשרים וארבע', ונמצא דמשה רבינו משך את רשב"י מכח האלף עשרים וארבע, כדי להמתיק את מידת הגבורות.

והנה איתא בירושלמי בתענית (פ"ד ה"ה), 'ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן, הלוחות היו אורכן ששה טפחים ורחבן שלשה, והיה

שירד למטה בתוך הארץ, ועי"ז גרם עליה למעלה בבחי' 'הוד עלה', ממילא 'נחית' דהיינו עשה נחת למעלה. ההיפך מאותם אלו שישנים ולא עושים נחת להקב"ה.

והנה כיון דהתבאר דהצדיק יסוד עולם עליו מושתת העולם, וכמו שנאמר (שמואל א, ב, ח) לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל, וכדאמרינן ביומא (לח: עיי"ש. דנמצא דרשב"י שהוא עיר וקדיש עליו מושתת העולם, בבחי' צדיק יסוד עולם. וזהו 'עיר וקדיש' גי' 'שת'.

המתקת רשב"י למידת הגבורות במיתת ר"ע כבר נרמזה בתחילת התורה

לד) עוד נאמר "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", ואמרו חז"ל, בראשית בשביל ישראל ובשביל התורה שנקראו ראשית. אמנם בזוהר איתא, 'בראשית' דא 'את רשב"י', דהיינו בשביל רשב"י נברא העולם. וכן מצינו דרשב"י עשה שבעים תיקונים על המילה בראשית, ו'שבעים תיקונים' ר"ת 'שת', דעליו הושתת העולם וכדלעיל.

ונראה דהמתקת רשב"י לגבורות דמיתת תלמידי ר"ע כבר רמוז בתחילת התורה, דהנה אמרו חז"ל דעלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין וראה שא"א עמד וצירף מידת הרחמים למידת הדין, וזהו שם 'אלוקים' שנאמר שם. ומכח גבורות אלו ינקו תלמידי ר"ע, וע"כ פגעה בהם מידת הדין. והנה כתב רבי חיים ויטאל ז"ל, דלשם אלוקים יש ק"כ צירופים, וכל אות יש לה

לאותיות לה"י הם כד"ט, שמספרם עולה ביחד ל"ג, וזה רומז ליום ל"ג, ועוד יתבאר להלן בעזה"י.

⁴⁵ והמתקה זו הייתה ביום ל"ג, וכמש"כ האר"י ז"ל, שהוא נמתק מהשם א'כטד'מ שיוצא מהלב של אלהים. דהאותיות שקודמות

דיבור ודיבור בתורה, הרי שבזכות זה הוא קנה וגם קיבל מתנות מהקב"ה ודו"ק⁴⁷. ולהנ"ל הרי שעיקר הכיסופין של משה היה בשבית שבי שזה כנגד רשב"י שהביא את תורת הסוד.

עיקר המתקת רשב"י לדינים ולגבורות בעיקר ע"י כח אהבה

לז) ורשב"י המתיק זאת ע"י אהבה, וכמש"כ רבינו (לקו"מ תורה סא) וז"ל, "וזה חדי רבי שמעון ואמר: 'ה' שמעתי שמעך יראתי', תמן יאות הוי למדחל. כי חבקוק אמר נבואה זו על רבי עקיבא וחבריו שמתו על ידי שלא היה בהם אהבה⁴⁸, כמו שאמרו רז"ל (יבמות סב:). כי הם היו בחינת גבורות ועצמומים, ולא נכללו יחד⁴⁹. ולא נמתקו. ורבי שמעון וחבריו שהיו התיקון שלהם, על כן אמר אנן בחביבותא תליא, היינו בחינת האהבה

משה תפיש בטפחיים, והקב"ה בטפחיים, וטפחיים ריוח באמצע, כיון שעשו ישראל אותו מעשה, ביקש הקב"ה לחוטפן מידו של משה, וגברה ידו של משה וחטפן ממנו, הוא שהכתוב משבחו בסוף ואומר, ולכל היד החזקה ייא שלמא על ידה דגברת עליה מינאי" עיי"ש. והמהר"ל מבאר, דשני הטפחים שהיו בידי משה זה התורה שיש בה תפיסה בשכל, ושני הטפחים האמצעיים זה כבר עדות חוקים ומשפטים, דהיינו שלא לגמרי מובדל אבל גם לא כ"כ אנושי, והשני טפחים שבידי הקב"ה זה תורה בלא תפיסת שכל כלל⁴⁶.

לו) ובעיקר גופא דקרא יש להעיר, דהנה 'שבית שבי' היינו לאחר מלחמה, 'לקחת' זה קנין, 'מתנות' זה מתנה, וא"כ לכאורה איפכא הו"ל, בתחילה קיבל מתנות, אח"כ עשה קנין, ובסוף 'שבית שבי'.

וע"כ צ"ל, דרק לאחר שמשה רבינו הראה את כוחו ועד כמה נכספה וגם כלתה נפשו לכל

משפט, והסמ"ך שהוא עגול כנגד האמונה עיי"ש. ולפי"ז י"ל, דאין ה"נ ואפשר דהלוחות היו מרובעים לגמרי, אלא שבני ישראל בחכמתם וביראתם רצו להמחיש שהשני טפחים שהיו בידי הקב"ה, ומשה זכה להם מחמת רצונו הגדול, הם נלמדים עם הרבה אמונה ויראה, דזה חלקי הקבלה שהנסתר רב על הנגלה. וע"כ ציירו אותו בצורת עיגול הרומז לאמונה. ובוה יש לבאר דרך דרוש, דהנה על המצה איתא בזהוהר הק' שהוא מיכליה דמהימנותא, וכתיב אמונתך סביבותיך. וכיון דהידיים רומזות לאמונה שנאמר ויהי ידיו אמונה, ע"כ מצות יד נעשות עגולות, דזה רומז שנעשה עם כל האמונה, אמנם מצות מכונה ששם אין יד יש רק שכל, ע"כ הם מרובעות.⁴⁷ ופשוט דאין אפשרות להלחם ולנצח את הקב"ה, אלא הכוונה דכך גזרה חכמתו ית' שרק לאחר שהאדם יגלה עד כמה הוא מוכן ורוצה לקבל את התורה, הקב"ה ימסור לו רזין דתורה.⁴⁸ האר"י כתב, דהיה בהם שנאה, אמנם רבינו כתב שרק לא היה בהם אהבה. והמהרש"א ביבמות (סב:) כתב, דאפשר כיון דחזינן דמיתתם היתה באסכרא, ובשבת (לג:) אמרינן, דמדברי לשון הרע מיתתן באסכרא, וע"כ אף תלמידי ר"ע דברו לשון הרע והיו מספרים בגנות חבריו. וראה זה פלא ד'מפני שלא נהגו כבוד זה לזה' גי' 'לשון הרע'.

⁴⁹ וכמו שביאר רבי נתן ז"ל, דלא היה להם את הכלל גדול בתורה ויאהבת לרעך כמוך, ולזה קורא רבינו שלא נכללו יחד'.

⁴⁶ בזה נראה לבאר, דהנה מצייירים את הלוחות שהחלק העליון הוא עגול, ויש לעיין מדוע אינן מרובעים. ובפשטות י"ל, דאם היה מרובע לגמרי לא היו מבחינים כ"כ שזה ב' לוחות, לכן עשו את החלק העליון עגול, כדי שיבחינו שזה ב' לוחות. אמנם בעומק הדברים נראה, דבתורה ישנן ג' חלקים, יש נגלה, ויש מדרש שרמוז בו הרבה נסתרות אבל זה נראה נגלה, ויש קבלה שזה נסתר לגמרי, וזה שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות, יש ג' דברים, 'שבי קנין ומתנה', וזהו שנאמר לשם שבו ואחלמה, לשם ר"ת לקחת שבי מתנה. והעיקר היה ע"י ה'שבו' דהיינו השבית שבי, ולזה היה צריך 'אחלמה' דהיינו חוזק. והביאור בזה, דכיון דכ"כ היה רצונו של משה לדעת את כל התורה, לכן כביכול הצליח לגבור ולקחת זאת מידי הקב"ה. והנה ביאר לן רבינו (לקו"מ תורה נט) וז"ל, "וזהו בחינת שמירת שבת, כמוכא בזהוהר (בהקדמה דף ה:): "את שבתותי תשמרו" 'שבתותי - דא עגולא ורבוה דלגיו'. 'עגולא', בחינת כסא כבוד הנ"ל, בחינת: "וראש עגול לכסא". 'ורבוה', דא משפט, בבחינת (שמות כח, טז): "רבוה יהיה כפול" הנאמר בחושן המשפט. כי בחול, השכינה מבררת ברורים, ובשבת היא שובתת. ולעתיד שיתבטל כל הרע, בבחינת: "ולא ילכו עוד בשרירות לבם הרע", אזי יהיה יום שכולו שבת. כן על ידי עגולא ורבוה הנ"ל, שעל ידם נתבטל הרע כנ"ל, על ידי זה נתהוה בחינת שבתותי, בחינת עגולא ורבוה עכ"ל. ומבואר מדבריו, דהמ"ם שהוא ריבוע כנגד

בסוד עמי לא יהיו כנ"ל. ונאמן רוח מכסה דבר, דאית בה רוחא דקיומא. על ידי בחינת אמונת חכמים, על ידי זה, מכסה דבר, בחינת 'על כפים כסה אור' כנ"ל" עכ"ל.

לט) ולמאי דנתבאר לעיל בכח האכילה המתוקנת, הנה כתיב (דברים ח, ג) "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", והאדם השלם יודע שהוא לא חי על הלחם הגשמי, אלא אדרבה על פי ה', דהיינו על פי הל"ב אותיות שהתבאר לעיל, דזהו ה'וייטב לבו' שנאמר גבי בועז שבירך ברכת המזון, והטוב זה האור שנאמר וירא אלוקים את האור כי טוב, וע"כ זהו ביאור הפסוק 'כפים כסה אור'. וזהו כפים ר"ת כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם ודו"ק.

העולה מהנ"ל, דכל ענין רשב"י כבר רמוז בתחילת בראשית, דהנה 'בראשית' אותיות 'את רשב"י', והתבאר לעיל ד'בית רבתי' גי' כ"ד אלף, דבא להמתיק את הגבורות והדינים, וזהו בראשית ברא אלוקים דהיינו מידת הדין נמתק ע"י 'בית רבתי' שזה רשב"י. ודבר זה התחיל ע"י משה רבינו שהוריד תורה מן השמים, וזהו בראשית ברא אלוקים 'את השמים', רומז לשמה שעלה לשמים והוריד משם את ה'שבת שבי' רשב"י וכדלעיל, ובזה הביא 'ואת הארץ' הרומז לרשב"י גופא, כדאמרינן בשבת (לג:), "והווי יתבי עד צואריהו בחלא". הוא

ובללות שנכללין יחד, ועל ידי זה ההמתקה והתיקון כנ"ל⁵⁰ עכ"ל. ומבואר דכיון דהיה לרשב"י מידת אהבה בזה יכל למתק את הגבורות והדינים, ומה נפלא כי 'אהבה' מלא במילוי ה' דיודי"ן גי' 'שמעון בן יוחאי'.

לח) ועפ"י נראה לבאר מאי דכתיב (תהלים קלט, ה) אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה, דכיון דהתבאר לעיל ד'ותשת' היינו רשב"י שהוא צדיק יסוד עולם, ע"כ נאמר בסיפא דקרא 'כפכה', וכמו שסיים שם רבינו וז"ל, "ומזה בא בחינת חרי רבי שמעון, היינו בחינת השמחה, שנעשה על ידי הכללות והאהבה, בחינת: "אור צדיקים ישמח"⁵¹. פתח ואמר: "הולך רכיל מגלה סוד". 'הולך רכיל וכו' דלית רוחיה רוחא דקיומא. היינו רוח חכמה. ולא הוה מדימנא. היינו אמונת חכמים כנ"ל, כי על ידי שאין בו אמונת חכמים, אין בו רוח חכמה, כי נדון במותרות כנ"ל. מגלה סוד, זה בחינת ביטול כתב ידנו, שאין מקבלין אור השכל מידי הסמיכה כנ"ל, בבחינת (איוב לו, לב): "על כפים כסה אור". כי האותיות צריכות לקבל אור השכל, מידי הסמיכה כנ"ל. ועל ידי פגם אמונת חכמים, שהוא בחינת 'הולך רכיל', על ידי זה 'מגלה סוד', שנתגלה ונסתלק אור השכל כנ"ל, ועל ידי זה

ה' נשמת אדם". וכשנכללין יחד נעשה מהם אור, ועל ידי זה נעשה שמחה, בחינת: "אור צדיקים ישמח" עכ"ל. והיינו דנר זה פירוד, משום דנר הכוונה לכלי, ובעזרת הכלי אפשר להדליק את האור, ונמצא דהכלי בטל לאור, וכמו שהתבאר לעיל דהגוף בטל לנשמה, והפרי בטל לאותיות, וזהו מבשרי אחזה אלוך.

⁵⁰ וכמו שכתבו בספרים, דרואים על הציון של רשב"י את ה'יחד שבטי ישראל', כולם במעגל אחד, בבחי' המשכן שחנו סביבו כל השבטים לפי סדר הדגלים.

⁵¹ וזהו מש"כ לעיל מיניה וז"ל, "ועל ידי זה שנכללים יחד כל הנפשות כנ"ל, על ידי זה נעשה שמחה, בבחינת (משלי יג, ט): "אור צדיקים ישמח". כי הנפש הוא בחינת נר, בבחינת (משלי כ, כז): "נר

התנופה' ואומר הזוהר הק' **'תנו פה'**, והכוונה להתרומם ולהתעלות, וכל זה כדי להגיע למתן תורה, ל'שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום', עולים אל הנ', וזה עיקר השאיפה, ובוזה מתקיים ה'ריעותא' וכמש"כ החינוך (מצוה שו) כעבד ישאף צל עיי"ש.

דברי רבינו דהמתקת כל הגבורות ע"י אמות חכמים ובעיקר ע"י השכל והחכמה

מא) והנה כתב רבינו (לקו"מ שם) וז"ל, "ועל ידי זה נמתקים כל הצמצומים, שהם הדינים. וכל מקום שיש איזה דין וצמצום, נמתק על ידי זה, על ידי תיקון אמונת חכמים⁵³, שעל ידי זה נתרבין הספרים של התורה הקדושה. כי כל המתקות של כל הצמצומים והדינים, הוא על ידי השכל, כי כולם במחשבה אתברירו (עיין זוהר פקודי דף רנד:). שהשכל הוא שורש הדינים, ושם נמתקים הדינים. כי אין הדין נמתק אלא בשורשו (עיין זוהר ויחי דף רלא.). וכל דין וצמצום צריך שיהיה נמתק בשכל השייך לו, ששם שורשו. ויש לכל צמצום וצמצום שכל שעל ידו נמתק. אך יש חכמה עלאה, שכל החכמות כלולים שם,

היה ממש בתוך הארץ, וכך הוא זיכך את הגוף שלו לגמרי⁵². וזהו **'ואת הארץ גי' שבתא גי' שמעון בר יוחאי'**, ודוקא **'בר יוחאי'** בלשון ארמית ולא **'בן יוחאי'** בלשון הקודש, כי כאן יש תערוכת דהאור לא מאיר, וע"כ צריך שרשב"י יאיר זאת.

ספירת העמ"ר היינו ר"ת עובדא מילולא וריעותא

מ) והנה כל ימי ספירת העומר אנו סופרים מדה ועוד מדה, כי המידה זה צמצום העולם, וזהו שביארנו (עניני פסח תשפ"א) עה"פ (איוב יא, ט) ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, דאנו סופרים 'מדה' גי' מ"ט, דהיינו מ"ט ימים כדי להגיע לרחבה מיני ים גי' נ' דהיינו יום החמישים שזה מתן תורה. והיינו דכל המ"ט ימים זה בידיים של כל יהודי לספור, אבל יום החמישים זה כבר הקב"ה יוצר ועושה. והיינו משכני אחרין נרוצה, לא כתוב ארוצה אלא נרוצה, דהיינו ביחד עם הקב"ה נ' רוצה, אנו נעשה את מה שבידינו והקב"ה ישלים את הנו"ן.

ועפי"ז יש לבאר ענין העומר, ד'עמר' ר"ת עובדא מילולא ריעותא, והביאור הוא, ד'עובדא' היינו מאי דכתיב (ויקרא כג, טו) 'מיום הביאכם את עומר התנופה', דהוא קצירת העומר, וכל זה נעשה בידיים, ו'מילולא' היינו דהנה קוראים לזה 'עומר

משתלשל בינה ודעת, ואח"כ זה יורד למידות שזה עצם הצמצום, מידה אחרי מידה עד המלכות שזה עשיה. ולגבי ספירת העומר העשיה היא כשלוקחים את גוף העומר, זהו מה שהתבאר 'עובדא מילולא ריעותא', ד'עובדא' זה המלכות, 'מילולא' זה הרוח והתפארת, ו'ריעותא' זה המוחין שהולכים אל הכתר והחב"ד, שהחב"ד נמצא בכתר, ו'חכמה בינה ודעת' גי' 'כתר'. וע"כ ההמתקה של הדינים נמתקין בשורשם, וכל דין וצמצום צריך שיהיה נמתק בשכל השייך לו.

⁵² וגוף רומז לארץ, כדאמרין בסנהדרין (צא:), "הקב"ה מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד, שנאמר יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, יקרא אל השמים מעל זו נשמה, ואל הארץ לדין עמו זה הגוף" עיי"ש.

⁵³ ביאור הדברים, דהכתר הוא 'אין' כדכתיב 'החכמה מאין תמצא', והנה בעצם ה'חכמה' יש בה כבר איזו שהיא מהלכים של השגה, וזה כבר יוצר צמצום מסויים, אבל החכמה גופא מאין תמצא, דלא ניתקת מבחינת הרצון, מבחינת השכל של הרצון, ממילא זה גופא נמתק. והנה השכל הכי קרוב לרצון זה חכמה, כי מחכמה כבר

שהוא בחינת חכמה עלאה, שכלול מכולם. ומשם המתקת כל הדינים, בפרטיות ובכלליות⁵⁴. כי גם כשממתיקין הדין בפרט, באיזה שכל של איזה צמצום, צריכין גם כן להמשיך כח מהשכל העליון הנ"ל, כדי שיהיה כח לזה השכל הפרטי להמתיק הדין. וכן בכלליות, להמתיק כל הדינים מאיזה צמצום שיהיה, אי אפשר להמתיק כי אם על ידי בחינת השכל העליון, בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה (עיין זוהר ויחי דף רלא. ובתנחומא פר' עקב סי' י) כנ"ל. וכשהתורה יש לה שלמות על ידי הספרים כנ"ל, אזי מקבלת מחכמה עלאה, בבחינת לוחות האבן, בחינת אבן שתיה. ואזי משפעת בכל החכמות, ונמתקים כל הדינים. בבחינת (תהלים כ, ג): "ישלח עזרך מקדש", שעיקר העזר והישועה, שהוא בחינת המתקת הדינים, הוא מקודש, היינו על ידי השכל שנקרא קודש כידוע. וזה אותיות שתיה, ראשי תיבות הן תוי שדי יענני. (לשון המקרא איוב לא, לב: "הן תוי שדי יענני וספר כתב איש ריבי"). "הן תוי שדי", היינו בחינת הרשימות של כל הצמצומים. נמתקין על ידי שבאים בתוך שתיה, בחינת אבן שתיה הנ"ל. וזה יענני, בחינת ההמתקה, בבחינת: "ישלח עזרך מקדש" כנ"ל. וזה: "הן תוי

ומקבלין משם, ועל כן שם נמתקים כל הדינים. כי בהשכליים פרטיים, אי אפשר להמתיק כי אם בזה השכל דייקא השייך לזה הצמצום, שהוא שורשו. אבל על ידי בחינת חכמה עלאה שכלול מכולם, שם נמתקים כל הצמצומים, וכל הדינים כולם. והתורה שהיא יוצאת מחכמה עלאה, כי 'אורייתא מחכמה עלאה נפקת' (זוהר בשלח דף סב.). ואין יכולה לקבל מחכמה עלאה, כי אם כשיש לה שלמות. ושלמות התורה, היא על ידי תורה שבעל פה. כי תורה שבכתב אין לה שלמות, כי אם על ידי תורה שבעל פה. ועל כן על ידי הספרים הנ"ל, שנתחדשים על ידי המחלוקת, בבחינת: "וספר כתב איש ריבי", בחינת: "עשות ספרים הרבה אין קץ", על ידי זה נשלם התורה. ואזי, התורה בבחינת (שמות כד, יב): "לוחות האבן", שמקבלת הארה מבחינת אבן שתיה (עיין זוהר ויחי דף רלא.). כי כל דבר שבעולם, יש לו צמצום אחר בכמות ואיכות. וכל הצמצומים שבעולם, כולם נרשמים באבן שתיה, שממנו הושתת העולם, וכולם מקבלים ממנו. ושם המתקת כל הדינים, כי הוא בחינת חכמה עלאה, בחינת קדשי קדשים. כי השכל נקרא קודש (עיין זוהר אחרי דף סא.). וכולם מקבלים ונכללים בבחינת קדשי קדשים,

⁵⁴ וע"כ אנו אומרים 'בר יוחאי בקודש הקדשים קו ירוק מחדש חודשים', דכיון דהתבאר דרשב"י הוא המתיק את הדינים, ממילא זה שייך לקודש הקדשים ודו"ק.

שדי יענני וספר כתב איש ריבוי, שעל ידי וספר כתב כנ"ל, היינו ריבוי הספרים שנעשין על ידי המחלוקת כנ"ל, שאז יש להתורה שלמות, ומקבלת משכל הכולל, מחכמה עלאה, שהיא בחינת אבן שתיה כנ"ל, על ידי זה הן תוי שדי יענני, בחינת ההמתקה, על ידי בחינת לוחות האבן, שמקבלין מאבן שתיה כנ"ל עכ"ל.

דברי האר"י הק' דהמתקת הגבורות ע"י שם אכטד"מ שהוא אחוריים דשם אלוקים

מב) והנה במה שהתבאר לעיל דעל פי שני עדים יקום דבר, וברשב"י גופיה איכא ב' עדים המיוחדים שממתקים את הגבורות, הנה האר"י גילה אחד מהם, והוא בסוד אחוריים דאלוקים, דהנה האותיות הקודמות לשם א'ל'ה'י'ם הם 'כד"ט', ואת האותיות א' ומ' לא משנים, והטעם דלפני האות א' אין כלום, ולפני האות מ' סופית, כתב רבי חיים וויטאל ז"ל, שקודמת לה האות מ' פשוטה, ממילא היא אותה אות, או משום שלא משנים את האותיות מנצפ"ך. ולפי"ז כיון דהתבאר לעיל, דכ"ד אלף תלמידי ר"ע ינקו מהגבורות דאלוקים דבראשית, הרי שדוקא כאן במילת אלוקים דאחוריים ישנה המתקה, דאותיות 'כט"ד' ר"ת כי טובים דודיך מייך, או כל אותיות 'אכטד"מ' ר"ת מה טובו דודיך אחותי כלה. ומבאר האר"י, ד'כטד' גי' לג',

ועיקר ההמתקה הוא ביום ל"ג, וכשתוסיף עליהם את האותיות החיצוניות א"מ יעלה גי' 'עד', וזהו סוד 'גל עד' שהעמיד יעקב אבינו.

ודבר זה מישך שייכא לרשב"י, דסוד רשב"י אינו לשון הקודש אלא דוקא העלאת לשון ארמי ללשון הקודש, וכמש"כ רבינו סוד רשב"י עצמו הוא 'עיר וקדיש מן שמיא נחית', דהיינו שלבן קרא לו 'יגר סהדותא' ויעקב קרא לו 'גלעד', דהיינו המתקה של לשון ארמי, ואת זה השלים רשב"י. ויעקב אבינו עשה זאת ע"י שאמר (בראשית לא, מו) "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל", דהיינו שהמתקה זאת הייתה ע"י ליקוט אבנים, ולאחד אותם לאבן אחת, דהיינו שלא יהיה פירוד, אלא בחי' 'האהבה וכללות שנכללין יחד'. וכמו שלימד ר"ע 'ואהבת לרעך כמוך'. ויעקב קורא להם 'אחי לקטו אבנים', דהיינו הוא מעלה אותם מדרגת בן לדרגת אב⁵⁵. וזהו דרגת 'בני עליה' גי' 'גן עדן'. ור"ת בני עליה מלא, עולה גי' שבעה מאות שבעים ושבע⁵⁶, הרומז ל'וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים'. וזהו שנאמר 'אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל מזוקק שבעתים'⁵⁷.

מג) ובזה ביאר העבודת ישראל (ליקוטים דף רעא:), מה שנאמר (תהלים מב, ג) "צמאה נפשי לאלוקים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלוקים", דהצמאון של בני ישראל זה לאל חי גי' מ"ט דהיינו להגיע למתן תורה לאחר

דבר זה, ועפ"י יש לבאר, דהנה רש"י בע"ז (ח. ד"ה מעין) כתב, דבכל ברכה אפשר להגיד מעין הברכה, ואם היה משכח תלמודו יאריך בחונן הדעת. והנה סיומא דברכה זו היא 'ברוך אתה הוי"ה חונן הדעת', ר"ת אחיה, דאם יש דעת אין שחכה.

⁵⁶ ועולה גי' 'ברוך הויה המבורך לעלם ועד'.

⁵⁷ וזה 'אבן שתיה' אבן היינו מדרגת אב וכן, ושת גי' שבע מאות, שמתחבר ליה, דהיינו ליעקב בחר לו י"ה.

⁵⁵ ומעלה זו מצינו לגבי רשב"י, דאיתא בסנהדרין (צז:), "ומי נפישו כולי האי, והאמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י, ראיתי בני עליה והן מועטין, אם אלף הם אני ובני מהם, אם מאה הם אני ובני מהם, אם שנים הם אני ובני מהם. לא קשיא, הא דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר" עיי"ש. וזהו שנאמר 'מקום בחר בשמיא עם הנביא אחיה', דהנביא זה אבנים אחיה זה אחים, דהיינו לעלות את הבן לדרגת אב. והנה להלן יתבאר דמתמת הגלות יש שחכה בתורה, ורשב"י מתקן

מ"ט ימי הספירה, ואיך זה נעשה ע"י ואראה פני אלוקים, דהיינו ע"י האותיות הקודמות לפנימיות אלוקים שהם כט"ד, דהתבאר לעיל גי' ל"ג, וזה ע"י היום המיוחד ל"ג בעומר, יכולים בני ישראל לזכות ולהגיע למתן תורה.

והנה רבינו כתב וז"ל, "חדי רבי שמעון ואמר, ה' שמעתי שמעך יראתי, תמן יאות הוי למדחל וכו'" עכ"ל. ד'יאות הוי למדחל' אלו האותיות של שם אלוקים הפנימיות, ואת זה צריך להמתיק מיאות הוי למדחל צריכים לעשות כי טובים דודיך. והנה 'טובים דדיך מיין' גי' 'מאזנים', ו'כי טובים' גי' 'מה בן', דהיינו שע"י המאזנים לעלות המה מהבל יחד יש כאן חיבור של מ"ה וב"ן, תפארת ומלכות.

ביאור דברי רבינו דהמתקת רשב"י ע"י 'אנן בחביבותא תליא' כנגד 'תמן יאות הוי למדחל'

מד) והמשיך וכתב רבינו וז"ל, "ורבי שמעון וחבריו שהיו התיקון שלהם, על כן אמר אנן בחביבותא תליא" עכ"ל. דהיינו ההמתקה של רשב"י ל'תמן יאות הוי למדחל' הוא ע"י דאנן בחביבותא תליא. וביאור דבריו, דהנה רבינו ביאר לן, דלוחות האבן הרומזות לתורה שבכתב שבא מלמעלה, ואילו אבן שתיה רומז לתורה שבעל פה שבא מלמטה. ורק ע"י ב' תורות אלו יש שלימות⁵⁸. והנה 'חביבותא' גי' 'משפט', וכתב רבינו בתחילת התורה וז"ל, "על ידי

אמונת חכמים, יכולין להוציא משפטנו לאור. כי משפט הוא עמודא דאמצעייתא (תיקוני זוהר דף יז:). היינו בחינת דרך הממוצע, שאינו נוטה לימין ולשמאל. וזה זוכין על ידי אמונת חכמים, שהוא בחינת (דברים יז, יא): "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל". ועל כן, על ידי זה יוצא המשפט ברור כנ"ל, בבחינת: "משפטי אמת" (תהלים יט, י). היינו, כי כל הלימודים שהאדם לומד, צריך שיקבל ויוציא מהם משפטי אמת, שלא יהיה בבחינת משפט מעוקל" עכ"ל. והיינו דמשפט הוא עמודא דאמצעייתא, דזה כנגד יעקב, שנאמר (תהלים פא, ה) משפט לאלוקי יעקב וגו', וכן (תהלים צט, ד) משפט וצדקה ביעקב וגו'. ועוד מצינו ביעקב 'תתן אמת ליעקב', ולפי"ז א"ש מש"כ רבינו 'בחביבותא תליא' 'חביבותא' גי' 'משפט', 'תליא' גי' 'אמת'.

ועפ"י הנ"ל נראה לבאר, דזהו שנאמר משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, דמשפט אמת שיוצא מכח הוי"ה דהיינו מחסד, גורם להמתקה של צדק, דהרי צדק זה הצמצומים והגבורות, דהכל יוצא מכח הצדק והדין, וכשהמשפט אמת יוצא מהחסד, הרי יש כאן 'במאזנים לעלות המה מהבל יחד', ואזי מתקיים 'אמת צדקו יחדיו'. וזהו שפתח רבינו 'חדי רבי שמעון וכו', חדי היינו יחד, דהמעלה של רשב"י לחבר יחדיו את האמת והצדק. והוא ממש כמו אור צדיקים ישמח

פנה'. ומכל זה הרי נעשה אבן אחת, שנאמר 'ויקח את האבן', ואם נוסף 'אבן אחת' על 'תולדו', יעלה גי' 'תורה שבעל פה' ודו"ק. וזהו שרומז כאן ד'אבן שתיה' רומז לתורה שבע"פ, שבא דוקא מלמטה ולא מלמעלה.

⁵⁸ ובוה ביארנו במקו"א מאי דכתיב (תהלים קיח, כב), 'אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה', דהנה כיון דישנן י"ב שבטים יש י"ב אבנים, ואם תכפיל י"ב פעמים 'אבן' עולה גי' 'תולדו'. וזהו 'אבן מאסו הבונים' דע"י שכל הבנים התחברו, נעשה 'תולדו' גי' 'ראש

וזהו המתקת הדינים הגדולה לעשות מאלוקים הוי"ה.

דברי רבינו דסוד רשב"י בעצמו הוא עיר וקדיש מן שמיא נחית והביאור בזה

מו) ומעתה שומה עלינו ליתן ראש מהו העד השני השייך לרשב"י, ונראה דהנה כתב רבינו וז"ל, "רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו, כמובא בדברי רז"ל (שבת קלח:), כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל, ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתכח, שנאמר (דברים לא, כא) כי לא תשכח מפי זרעו. וכמבואר בזוהר (נשא ח"ג דף קכד:), 'בהאי חיבורא דאיהו ספר הזוהר יפקון בה מן גלותא'. ועתה בוא וראה והבן נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה, כי על כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו, כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרומז ונסתר סוד הזה, שעל ידי זרעו של יוחאי שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשתכח התורה מישראל, כי סופי תיבות של זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו הם אותיות יוחאי. וזה שמרמז ומגלה הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו", מפי זרעו דייקא, היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומז ונסתר בזה הפסוק, שהוא התנא יוחאי. כי על ידי זרעו של

וכלדעיל. והנה ר"ת אור צדיקים ישמח גי' 'אנן', וזהו שכתב 'אנן בחביבותא תליא', 'אנן' זה אור צדיקים ישמח, 'בחביבותא' זה משפט, 'תליא' זה אמת, וכל זה עומד להמתקה כנגד 'תמן הוי יאות למדחל'. ודבר זה נעשה ע"י כי טובים דודיך מיין, שזהו ס"ת של חדי רבי שמעון 'יין'. ועוד י"ל, ד'עמודא דאמציעתא' ר"ת 'עד' שזהו העד הראשון ביחס לרשב"י.

ענין אבן שתיה ולוחות האבן כבר רומזים בשיר השירים שהוא קודש קדשים

מה) ודבר זה כבר רמוז בר"ת של הפסוקים "שיר השירים אשר לשלמה", אבן שתיה לוחות האבן, דהנה אמרו חז"ל (ידים פ"ג משנה ה) כל השירים קודש ושיר השירים קודש קדשים. ורבינו כתב לעיל וז"ל, "ושם המתקת כל הדינים, כי הוא בחינת חכמה עלאה, בחינת קדשי קדשים. כי השכל נקרא קודש. וכולם מקבלים ונכללים בבחינת קדשי קדשים" עכ"ל⁵⁹. והנה כתב הטור (או"ח סי' תכח), לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג לעומר, וסימנך פל"ג ח"י. נמצא דיש שייכות בין פורים לל"ג בעומר. ולהנ"ל י"ל, דהנה שיר השירים אשר לשלמה ר"ת גי' פורים, וס"ת ישקני מנשיקות פיהו כי טובים ר"ת גי' שמעון, נמצא דיש חיבור בין רשב"י לפורים. ו'דודיך מיין' התבאר לעיל גי' 'מאזנים', דהוא בחי' רשב"י שמאחד שם מ"ה וב"ן יחדיו. והנה הסימן שנקט השו"ע הוא 'פלג חי' גי' 'אני ובני', והיינו דאשכחן 'ראיתי בני עליה והם מועטין ואם הם ב' אני ובני', דהיינו לעלות את הבן למדרגת אב,

דכיון דביאר לן רבינו, דהמתקת הדינים נעשית ע"י השכל דהוא בחי' קודש קדשים, והרי אמרו חז"ל, דשיר השירים קודש קדשים, ע"כ בקריאת שיר השירים נמתקים הדינים.

⁵⁹ ועפ"י הנ"ל נמצא מקור למש"כ רבינו בספר המידות (המתקת הדינים אות פט) וז"ל, "על ידי שיר השירים נמתקים הדינים" עכ"ל.

המורמזת ביוחאי, דלולי אות א' שרמוזה בכי לא תשכח מפי זרעו, הרי שח"ו יש לקרוא זאת "כי תשכח מפי זרעו", ונמצא דהאות א' היא כח הזכרת התורה, והנה בכל תורת הנסתר כשמוזכר רשב"י הוא מוזכר 'בן יוחאי', ואילו בנגלה פעמים הוא מוזכר 'בן יוחי' בלא האות א', כדוגמת ברכות (ז:), ללמדנו בינה דדוקא ע"י ספר הזוהר יצאו מהגלות, ועי"כ לא תשתכח תורה מישראל.

מח) ובמה שנאמר "וענתה השירה הזאת לפניו לעד, ומבואר דהתורה עצמה מעידה כן, הנה בזוהר (פרשת בא דף לח.) עה"פ שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' וגו' איתא, מאן פני האדון ה' דא רשב"י, וראה זה פלא, ד'השירה' מלא גי' דא רבי שמעון בר יוחאי. ורשב"י מישך שייכא לשירה, דהא כתיב (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל, ואין לך אדם שהמית את עצמו באהלה של תורה יותר מרשב"י, דהוא זה שהכניס את עצמו בחייו לתוך האדמה, ו'זאת התורה' גי' 'אלף עשרים וארבע', דהוא גי' 'בית רבתי' דבראשית הרומזת לרשב"י וכדלעיל.

ויש להוסיף עוד, דהנה כתיב 'זאת התורה' ר"ת זהר אידרא תיקונים, וזאת התורה שחידש וגילה רשב"י. ו'זהר אידרא תיקונים' גי' 'אדם' כשנעשה מהאות א' אלף, והיינו דכתיב 'זאת התורה אדם'.

ועפ"ז באנו לשורש העד השני המיוחס לרשב"י, דזה תורת הנסתר שגילה לנו, והיא שנאמר "וענתה השירה לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו".

יוחאי שמרמוזו בזה הפסוק בסופי תבות כנ"ל שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשכח התורה, כי בזוהר דא יפקדן מן גלותא כנ"ל. ודע שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרמוזו בפסוק אחר, כי דע, כי התנא הקדוש רבי שמעון, הוא בחינת (דניאל ה, י) עיר וקדיש מן שמיא נחית, ראשי תיבות שמעון וכו' עכ"ל.

ויש להעיר, דאמאי כתב רבינו דרשב"י הבטיח שלא תשתכח תורה בישראל, הרי התורה גופיה אמרה כן, שלא תשתכח תורה, כמו שנאמר שם "וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו", ואמאי תלי לה בדברי רשב"י.

אליהו הנביא אמר לרשב"י דבזכות ספר הזוהר נפקי ישראל מגלותא

מז) והביאור בזה י"ל, דהנה רבינו שם כתב, דאליהו הנביא אמר לרשב"י דבהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון מגלותא, והנה מה שמוציא מגלות מוציא גם משכחה, דגזירת הגלות היא משורש מה שנגזר השכחה, דאמרו חז"ל (עירובין נד.) אלמלא נשתברו לוחות לא נשתכחה תורה, ואלמלא נשתברו לוחות לא היה מיתה, דע"י הלוחות נעשה חרות ממלאך המות, ואלמלא נשתברו הלוחות לא היו הולכים לגלות. וממילא ע"י רשב"י יוצאים מב' ענינים אלו, דע"י ספר הזוהר שחיבר רשב"י יצאו מגלות, וע"י תורת רשב"י לא תשתכח תורה מישראל, וזה ע"י זרעו של 'יוחאי' אותיות י' ו' א' שזה חכמה בינה ודעת, יש 'יוחאי' דהיינו יש זכות של חיים, וממילא אין שכחה. וכל הזכות שלא תשתכח תורה זה מחמת האות א'

גילוי האהבה של ישראל הוא בשיר השירים דהביאני אל בית היין

מט) והנה כתיב (שיר השירים ב, ד) "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה", ואיתא במדרש רבה (שיר השירים פ"ב סי' יג), "הביאני אל בית היין, רבי מאיר ורבי יהודה, ר' מאיר אומר, אמרה כנסת ישראל הושלת בי יצר הרע, כ"ן. ואמרת לעגל אלה אלוהיך ישראל. הדין חמרא כד עלל בבר נש, הוה מערב ליה. אמר לו ר' יהודה, דיך מאיר, אין דורשין שיר השירים לגנאי, אלא לשבח. שלא נתן שיר השירים, אלא לשבחן של ישראל. ומהו הביאני אל בית היין, אמרה כנסת ישראל הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין, זה סיני⁶⁰, ונתן לי שם דגלי, תורה ומצוות ומעשים טובים. ובאהבה גדולה קבלתי אותם. רבי אבא בשם ר' יצחק אמר, אמרה כנסת ישראל הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין, זה סיני. ונתן לי משם התורה, שנדרשת מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. מנין, ודגלו, ומאהבה גדולה קבלתיה, שנאמר ודגלו עלי אהבה" עיי"ש. נמצא דבית היין מורה על ריבוי התורה, 'ודגלו' גי' 'מ"ט' דהיינו מ"ט פנים לתורה, או מ"ט יום שסופרים עד מתן תורה.

אמנם עיקר העיקרים ב'הביאני אל הבית היין' זה גילוי האהבה, וכן הוא ר"ת 'הביאני אל בית היין' אהבה, ולעיל התבאר בארוכה השייכות של אהבה לרשב"י, וכמש"כ רבינו 'אנן בחביבותא תליא', ועי"כ הוא מאחד את כל ישראל.

הקב"ה מגלה סודו לירא ישראל ונביא

נ) ונראה להוסיף, דכאן רמוז גם השם רשב"י, דהנה עה"פ המכסה אני מאברהם מצינו במדרש רבה (פמ"ט סי' ג) דאיתא, "ד"א סוד ה' ליראיו, בתחילה היה סוד ה' ליראיו, ואח"כ לישרים ואת ישרים סודו, ואח"כ לנביאים שנאמר כי לא יעשה ה' אלוקים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים, אמר הקב"ה אברהם זה ירא אלקים, שנאמר עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה. אברהם זה ישר מן הישרים, שנאמר מישרים אהבוך. אברהם זה נביא, שנאמר ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא. ואיני מגלה לו" עיי"ש. נמצא דהקב"ה מגלה את סודו לג' אנשים ירא ישראל נביא, ר"ת 'יין'. ועפי"ז ביאר הגר"א ועוד מפרשים, נכנס יין יצא סוד, דדוקא לאדם שהוא ירא ישראל נביא, הקב"ה מגלה את סודו. אמנם גם בפנימיות הדבר יש כאן סוד, דהא כתיב הביאני אל בית היין, דהיינו לאותיות הפנימיות של ירא ישראל נביא דעולה 'רשב"י', ונמצא דהקב"ה הביאני אל בית היין וגילה את סודו לרשב"י שירד לעולם כדי לגלות סודות התורה.

מבאר דבשיר השירים רמוז ענינו של רשב"י וסוד התגלותו

נא) ונראה דענינו של רשב"י רמוז כבר בשיר השירים, דלגבי רשב"י מצינו "שמן ששון מחבירך", וכן מתחיל שיר השירים "לריח שמניך טובים" וכנתבאר לעיל. וראה זה פלא 'הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה' גי' 'אבן שתיה' דהתבאר לעיל דרומז לתורה שבכתב ובע"פ, ואפשר לקרוא זאת גם

⁶⁰ למבואר להלן, דסודות התורה התגלו לירא ישראל ונביא, הרי ד'סיני' ר"ת נכנס יין יצא סוד.

מלשון 'שתיה' דהיינו לשנות את היין, ולכן ביום שיחול פורים יחול ל"ג בעומר.

'הוי"ה ואלוקים' גי' 'דחק', ו'א"ל ואלוקים' גי' 'הדחק'.

ונראה דעומק החיוב דואהבת לרעך כמוך מתקיים בעיקר ע"י התורה, דהנה בב"מ (סב.) אשכחן, "שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם מתים, ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב, דרש בן פטורא, מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא ר' עקיבא ולימד, וחי אחיך עמך, חיך קודמים לחיי חבריך" עיי"ש. וביאר החת"ס, דלפי"ז לא שייך לקיים 'ואהבת לרעך כמוך' בקיתון אחד של מים גשמיים, וע"כ דין זה יכול להתקיים רק בתורה, דאחד ילמד את השני תורה, ולא רק שהוא לא יגרע מכך אלא אדרבה ירויח ויתגדל. ולפי"ז מה מדוייק לשון ר"ע שלימד, "זה כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך", דדוקא בתורה יכול להתקיים דין ואהבת לרעך כמוך מושלם. וזהו התביעה על תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה לזה, דדוקא ע"י כך מגיע השלימות, שכל האבנים נהפכים לאבן אחת.

תורה שבכתב ושבע"פ היו בתוך הארון שרומז לרשב"י ועבודת תיקונו

נג) והנה לוחות העדות היו מונחים בארון, וי"ל דבארון מצינו שרמוז תורה שבכתב ותורה שבע"פ, דיש בו אור ישר ואור חוזר, דהיינו תורה שבכתב זה אור ישר שיורד מלמעלה, ותורה שבע"פ זה אור חוזר שעולה מלמטה. וכתב הגר"א, דזהו מאי דמצינו

ונמצא דביחס לרשב"י מצינו יין ושמן, שמן כנתבאר לעיל שמן ששון מחבירך, וכן יין מצינו טובים דודיך מיין, והנה יין ושמן זה חכמה ובינה, שמן איקרי קודש רומז לחכמה, ויין המשמח אלוקים ואנשים רומז לבינה, 'יין ושמן' גי' 'שמעון', ו'שמן' ר"ת מן שמיא נחית, שזהו סוד רשב"י בעצמו וכדלעיל מדברי רבינו. והנה על השמן נאמר "להצהיל פנים משמן", ועל היין נאמר "יין ישמח לבב אנוש", דהיינו שיש כאן צהלה ושמחה, וזהו סוד עיר וקדיש וכו', דהיינו רומז לפורים שנאמר שם "והעיר"⁶¹ שושן צהלה ושמחה". ובפורים יצאו מאבל ליו"ט, וזה יום ל"ג שהוא בחי' יו"ט.

ר"ע לימד ואהבת לרעך כמוך ורשב"י לימד אנן בחביבותא תליא

נב) והנה ר"ע לימד דכלל גדול בתורה 'ואהבת לרעך כמוך', ורשב"י אמר זאת בלשון ארמית 'אנן בחביבותא תליא', דהיינו שורש תורה שבכתב ותורה שבעל פה הוא התכללות כל י"ב השבטים לאבן אחת, וכנתבאר לעיל בארוכה מדברי רבינו. וראה זה פלא כי האותיות האמצעיות של 'לחות האבן' ו'אבן שתיה' הם 'חביבותא', הרומז לכלל גדול בתורה 'ואהבת לרעך כמוך'. וזהו שאמרו (ברכות ט.) כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק, דהנה התבאר דסוד רשב"י הוא חיבור הוי"ה ואלוקים ואל' ואלוקים, והוא סוד המתקת הגבורות, והנה

⁶¹ ועומק השייכות, דעיר מלשון מעורר, דהיינו רשב"י מעורר את מידת הרחמים והאהבה של בני ישראל להקב"ה. וזהו שאמר המן בפורים ישן הוא מהמצוות, ורשב"י נהג ההיפך.

אשר אתן אליך", ומצינו במדרש תנחומא (פרשת תרומה סי' ט), "למה קורא אותן עצי שטים, כדי לרפאות מה שעתידין לעשות בשטים, שנאמר וישב ישראל בשטים" עיי"ש. דהיינו מה שהכשיל בלעם הרשע בבנות מואב, ועי"כ נפלו מישראל עשרים וארבע אלף, ועל זאת באו העצי שטים לתקן, וכידוע דתלמידי ר"ע הם המשך תיקון זה⁶⁵. והנה 'מואב' גי' 'מ"ט', ו'שטים' היינו 'יש מ"ט', וכיצד אפשר לתקן דבר זה, ע"כ עשו את הארון מעצי שטים, דארון היינו אור נו"ן, ואינו מן המדה, הוא לא מ"ט אלא נו"ן. והוא בא ומגלה את הנקודה העמוקה שיש בבני ישראל, שאפשר לשאוף ולהגיע עד שער הנו"ן בעזרת הקב"ה.

ותיקון זה נעשה ע"י רשב"י הנרמז בארון וכדלעיל, והקב"ה אומר לו כן "זכאה את רבי שמעון דהקב"ה גזר לעילא ואנת מבטל לתתא". ואת מה תשים בארון 'את העדות אשר אתן אליך' דהיינו את שני העדים שהתבארו לעיל, הראשון מש"כ האר"י שזה אכדט"ם שהוא שם אחוריים של אלוקים, והשני וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו.

השבירה ששלטה בלוחות הברית שנראה

כמו שכחת התורה זה גופא הזכות להבטחת התורה שלא תשתכח

תורה שבע"פ. וכן 'מדורה' אותיות 'הדרום', דאלו חמשת התנאים שהלך ר"ע ללמד אותם והיו בדרום.
⁶⁵ והיא מימרא דרשב"י בסוכה (מה:). דאיתא התם, "אמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י, כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן, שנאמר עצי שטים עומדים. תנ"ה, עצי שטים עומדים, שעומדים דרך גדילתן. דבר אחר, עומדים שמעמידין את ציפויין. דבר אחר, עומדים, שמא תאמר אבד סיכרם ובטל סיכויין, ת"ל עצי שטים עומדים, שעומדים לעולם ולעולמי עולמים" עיי"ש. דלשיטתיה קאמר דכל ענינו הוא התיקון בתלמידי ר"ע.

בשבת (לא). גבי הגר שבא לפני הלל, דאיתא התם, "בא לפני הלל גייריה, יומא קמא א"ל א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה, א"ל והא אתמול לא אמרת לי הכי, א"ל לאו עלי דידי קא סמכת, דעל פה נמי סמוך עלי" עיי"ש. והיינו דאבג"ד הוא האור ישר שזה תורה שבכתב, ותשר"ק הוא האור חוזר שזה תורה שבע"פ. ונראה לרמוז זאת במילה 'ארון', דבאופן ישר זה 'אור נו"ן', דהנה אמרו חז"ל (יומא כא.), מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המדה, דהיינו אין לו מד"ה גי' 'מ"ט' אלא הוא נו"ן, וזה האור ישר דהיינו תורה שבכתב⁶². אמנם יש בארון גם אור חוזר, כשקוראים זאת למפרע דהיינו 'נורא' שזה אש, ואש הרי עולה מלמטה למעלה כידוע⁶³, בחי' 'במחשכים הושיבני כמתי עולם' זה תלמוד בבלי, תורה שבע"פ. ועפ"י הנ"ל הפלא ופלא ד'רבי שמעון בן יוחאי שמעון בר יוחאי' גי' 'ארון' כשנעשה את האות א' לאלף, והביאור דדוקא ע"י קריאת רשב"י ב' אופנים הן בלשון הקודש 'בן', והן בלשון ארמית 'בר', ישנו ארון שבתוכו יש התכללות של תורה שבכתב ותורה שבע"פ⁶⁴.

עצי השטים שעשו מהם את הארון היו תיקון לחטא ישראל בבנות השטים

נה) והנה כתיב (שמות כה, י-טז) "ועשו ארון עצי שטים וגו', וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו וגו', ונתת אל הארון את העדות

⁶² וכמו שביארנו במקו"א (פסח תשפ"א), עה"פ והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר, וביומא (כב:) מוקי האי קרא כשישראל עושין רצונו של מקום עיי"ש. ולהנ"ל 'כחול הים' גי' מ"ט שמביא לים גי' נו"ן.

⁶³ עוד יש לפרש הלשון 'נורא' מלשון הן הן 'נוראותיו', וכלשון הרשב"א (ח"א סי' תיח), דהקב"ה הוא 'נמנע נמנעות', דזה פלא כיצד הארון אינו מן המידה, אע"פ שיש לו בעצמו מידה.

⁶⁴ וזהו סביב המדורה שרים 'בר יוחאי' בלשון ארמי, לרמז על ענין האור החוזר דהיינו נורא שזה התחדש ע"י לשון ארמית שזה

משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו כליל תפארת בראשו נתת לו בעמדו לפניך על הר סיני ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת, וצ"ב מהו "וכתוב בהם שמירת שבת", הרי היה כתוב בלוחות את כל עשרת הדברות. והביאור הוא, דאע"פ שהיה שבירה בלוחות, מ"מ כלפי שמירת שבת לא היה שבירה. והיות ורשב"י הוא בחי' שבת, ממילא כלפיו לא היתה שבירה, דהא כתב רבינו (לקו"מ תורה ז), דהשכחה היא תוצאה מהזמן, ומי שלמעלה מן הזמן לא שייך בו שכחה, וכיון דרשב"י הוא למעלה מהזמן, דעליו נאמר מ'בני עליה', לא שייך שבירה ושכחה.⁶⁸

ובזה יש לבאר מה שהתבאר לעיל מדברי רבינו, דכשהאבן שתיה מתחבר עם הלוחות האבן, אזי היא משפעת בכל החכמות, ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות. והנה 'יושפע' גי' 'שמעון'. ו'שבירה' ו'הרשב"י' ר"ת יושפע שפע רב בכל העולמות. דהרשב"י הוא זה שמתקן את השבירה, ומתוך מעשה של משה ששיבר את הלוחות, אמר לו הקב"ה יישר כחך 'ששברת' אותיות 'רב ששת', דיצא רשב"י שהוא רב ששת, ועל ידו יתקיים "כי לא תשתכח מפי זרעו".

והנה סופם של 'לוחות הברית' ששלטה בהם שבירה, ופשיטא דהקב"ה ידע זאת, אלא שבמקום 'שבירה' הוא נתן לנו את 'הרשב"י', וזהו 'נתת אל הארון את העדות אשר 'אתן אליך' גי' 'רשב"י'.

ורשב"י בסוף התורה כתב, "אשר שברת" יישר כחך ששברת.⁶⁶ וביאור הדברים, דהנה לעיני כל ישראל נראה שיש כאן שברת, וח"ו עתידה תורה להשתכח מישראל, אבל רשב"י שהוא 'שבירי לוחות' מעיד שאין דבר כזה, וזהו 'ששברת' גי' 'כי לא תשתכח מפי זרעו', ומיד מתחילים 'בראשית ברא אלוקים', דבזכות רשב"י לא תשתכח התורה מישראל, נמצא דדוקא מקום השבירה הוא הוא מקום התיקון ע"י רשב"י.⁶⁷

רשב"י נקרא שבתא והוא רב ששת המתעלה מעל כל פני ששת ימי המעשה

והנה רבי שמעון התבאר לעיל נקרא 'שבתא', וכתב רבינו (לקו"מ תורה ס), דיש חסד ויש רב חסד, וכן יש שלום ויש רב שלום, וכן יש ששת ימים עשה ה', ויש רב ששת, ומיהו רב ששת, דא רשב"י. והנה בשבת לא היתה שבירה כידוע, וזהו שאומרים בתפילת שחרית של שבת, "ישמח

זכות רבי שמעון בר יוחאי תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

⁶⁶ ובשם הגר"א מוסרים, דרשב"י גם הטביע 'חותם אמת' בפירושו, דפתח את התורה באל"ף אמר רבי יצחק, וסיים באות תי"ו יישר כחך ששברת, ובאמצע עה"פ הולך על גחון כתב אות מ"ם, שהולך ונופל על מעיו ודו"ק.

⁶⁸ והעומק בזה, דדוקא מחמת שיש שבירה בבני ישראל, לכן שייך להגיע למעלה למעלה, דרק מחמת דאנא בשרא ואת אש, לכן אנא

עדיפנא מינך, וע"י מבשרי אחזה אלוק אפשר להגיע למעלה למעלה, וזהו 'מבשרי' גי' 'שמעון בן יוחאי' עם הכולל.

⁶⁸ ונמצא דמבחינת ג' עניני עש"ן לא שלטה בהם שבירה, מבחינת נפש דא רשב"י, ומבחינת זמן דא שבת, ומבחינת מקום דא ארון העדות ודו"ק היטב.